

SLUŽBENI LIST

KRALJEVSKE BANSKE UPRAVE DRAVSKE BANOVINE

Izhaja vsako sredo in soboto. — Naročnina: mesečno din 16.—, četrletno din 48.—, polletno din 96.—, celoletno din 192.—. Cena posamezne številke po obsegu. — Plača in toži se v Ljubljani. Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ul. 23. — Tel. štev. 25-52.

96. kos.

V LJUBLJANI dne 2. decembra 1939.

Letnik X.

VSEBINA:

615. Uredba o izplačevanju prejemkov državnih plačevancev v mobilnem in vojnem stanju.	617. Ureditev državnih cest po mestih in trgih, prispevek občin po § 21. zakona o državnih cestah.
616. Pravilnik o zaščiti pred zračnimi napadi, prva polovica IV. dela (gradnja zaklonišč).	618. Razne objave iz »Službenih novin«.

Uredbe osrednje vlade.

615.

Na podstavi člena 1. uredbe o spreminjanju obstoječih predpisov in izdajanju novih M. s. št. 1118 z dne 16. septembra 1939. predpisuje ministrski svet na predlog ministra za finance tole

uredbo

o izplačevanju prejemkov državnih plačevancev v mobilnem in vojnem stanju.*

Člen 1.

V mobilnem in vojnem stanju se izplačujejo prejemki aktivnih državnih uslužbencev in drugih oseb, zaposlenih v aktivni državni službi, osebnih in rodbinskih upokojujencev, osebnih invalidov in invalidskih rodbin in oseb, ki prejemajo iz državne blagajne pomoči, podpore, rente, miloščine in vzdrževalnine, z zneskom na dan občne mobilizacije tako dolgo, dokler ne nastopi kateri izmed primerov, naštetih v členu 2. te uredbe.

Izjemno od prednjega odstavka se izplačujejo prejemki v znesku, ki jim po zakonu gre:

a) ženam, ki so prejemale po obstoječih predpisih na dan občne mobilizacije zmanjšane prejemke zaradi moževega dohodka od osebnega dela ali imovine;

b) upokojujencem, ki so prejemali na dan občne mobilizacije zmanjšano draginjsko doklado ali te doklade sploh niso prejemali, pa izgubijo v vojnem in mobilnem stanju dohodek od osebnega dela ali imovine pod zneskom, določen v členu 25. uredbe o osebni in rodbinski dokladi državnih upokojujencev št. 37.600/I-1935.

* »Službene novine kraljevine Jugoslavije« z dne 25. novembra 1939., št. 271/XCIII/755.

Ob izplačilu prejemkov se odtegujejo samó: vloge v uradniški pokojninski sklad ali podporni sklad možnega osebjá v državni službi, uslužbenski davek, izredni prispevek, verska doklada in specialni prispevek za narodni obrambni sklad.

Člen 2.

Pravica do prejemkov preneha:

1. Za aktivne državne uslužbence in ostale osebe v aktivni državni službi:

a) če preneha njih služba po odločbi pristojnega organa;

b) če podajo ostavko na državno službo.

2. Za osebne upokojujence: če se vrnejo v državno ali samoupravno službo na zvanje, ki daje pravico do pokojnine.

3. Za osebe, ki prejemajo pomoči, podpore, rente, miloščine, vzdrževalnine, priznanja, in to:

a) za tiste, ki so osebni uživalci: če stopijo v državno ali samoupravno službo na zvanje, ki daje pravico do pokojnine;

b) za tiste, ki so rodbinski uživalci: če dovršijo 21 let starosti, kolikor ni z zakonom določen daljši rok, in z omožitvijo, kolikor je z zakonom omožitev določena kot pogoj za izgubo pravice do prejemkov.

4. Za invalidske rodbine:

a) ako uživa invalidnino vdova ali mati: če se vnovič omoži ali umre;

b) ako uživajo invalidnino samo invalidovi otroci, bratje ali sestre: invalidnina teče v istem znesku dalje ne glede na število uživalcev, dokler ne dovrši poslednji uživalec 21 let starosti;

c) če je poslednji uživalec invalidnina hči: invalidnina preneha z omožitvijo tudi že pred dovršenimi 21 leti starosti.

5. Za rodbinske upokojence:

a) ako uživa rodbinsko pokojnino samó vdova: če se vnovič omoži;

b) ako uživajo rodbinsko pokojnino skupaj vdova in otroci ali samó otroci: rodbinska pokojnina teče v istem znesku dalje ne glede na število uživancev, dokler se poslednji uživalec, ako je vdova ali hči, ne omoži ali dokler poslednji uživalec, ako je sin, ne dovrši 21 let starosti;

c) če stopi poslednji uživalec, preden nastopi primer iz prednje točke b), v državno službo na zvanje, ki daje pravico do pokojnine, izgubi pravico do rodbinske pokojnine.

Clen 3.

Poleg primerov iz člena 2. se ustavi izplačevanje samo še v primerih, ko izplačilna blagajna zve, da je koristnik:

a) izgubil državljanstvo;

b) svojevóljno stopil v službo sovražne države;

c) bil s sodbo kazenskega sodišča obsojen na robijo, zatočenje ali strogi zapor šestih ali več mesecev.

Clen 4.

Če oseba, od katere izvaja rodbina pravico do ene izmed oblik prejemkov iz člena 1. te uredbe, v vojnem ali mobilnem stanju umre ali pade, se nadaljuje izplačevanje njeni rodbini tako, kakor je določeno v členih 1. do 3. te uredbe.

Če je treba odmeriti po določbah prednjega odstavka prejemke otrokom, ki izvajajo pravico do njih od obeh roditeljev, mora izplačilna blagajna gledati, da se izplačuje samo ena, in to večja vrsta prejemkov.

Izplačevanje po prednjih odstavkih obremenja vselej kredit, določen v proračunskem oddelku »Pokojnine in invalidske podpore«.

Clen 5.

Državnim uslužbencem, ki se v mobilnem ali vojnem stanju upokoje, se izplačujejo prejemki, ki so jih imeli kot aktivni uslužbenci ob upokojitvi. To velja tudi za pomožno osebje v državni službi, če jim preneha služba zaradi bolezni ali onemoglosti.

Clen 6.

Po objavi občne demobilizacije se uredijo redni prejemki po obstoječih zakonskih predpisih.

Kar se v mobilnem in vojnem stanju po določbah in pogojih te uredbe preveč izplača, se državni blagajni ne vrne.

Za rodbinske pokojnine, izplačane v breme uradnega pokojninskega sklada, in za osebne in rodbinske podpore, izplačane v breme podpornega sklada pomožnega osebja v državni službi, se povrne državni blagajni samo tisti znesek, do katerega je oseba po zakonskih predpisih imela pravico.

Clen 7.

Natančnejša navodila za izvrševanje te uredbe predpiše minister za finance s posebnim pravilnikom.

Clen 8.

Ta uredba stopi v veljavo z razglasitvijo v »Službenih novinah«, obvezno moč pa dobi na dan objave občne državne mobilizacije.

V Beogradu dne 18. novembra 1939.; M. s. št. 1503.

Predsednik ministrskega sveta

Dragiša Cvetković s. r.

Podpredsednik ministrskega sveta

Vi. Maček s. r.

(Sledijo podpisi ostalih gg. ministrov.)

616.

Pravilnik* o zaščiti pred zračnimi napadi.**

IV. DEL.

Tehnična služba.

A. Način gradnje zaklonišč in organizacija tehnične službe.

1. Občna organizacija tehnično-gradbene službe.

1. Ministrstvo za gradbe izdeluje v sporazumu z državnobrambnim inspektoratom zakonske in druge določbe v dopolnitev gradbenega in drugih zakonov in predpisov za izvrševanje tehnično-gradbenih del že v miru, da zaščiti prebivalstvo in vso državno in narodno imovino pred zračnimi napadi v vojnem času.

2. Vsa ministrstva se ravnaajo pa zakonskih in drugih izdanih predpisih, posebno pa po tem pravilniku, kadar ukrepajo o obrambi pred zračnimi napadi, in vodijo tehnično-gradbeno službo, vsako v svojem področju do svojih najmanjših podrejenih delov.

3. Zasebne kakor tudi vse javne ustanove, zavodi in podjetja vsake vrste kakor tudi civilno prebivalstvo spadajo tudi glede te službe v pristojnost ministrstva za notranje posle, kraljevskih banskih uprav in sreskih in krajevnih upravnih oblastev.

V Beogradu spada ta služba v področje pristojnosti mestnega poglavarstva, kolikor ni to po uredbi o zaščiti pred zračnimi napadi ali po tem pravilniku drugače določeno.

Vso to službo v državi nadzirata:

državnobrambni inspektorat glede organizacije in predpisnega opravljanja te službe, ministrstvo za gradbe

* »Službene novine kraljevine Jugoslavije« z dne 10. avgusta 1939., št. 180/LXI/476.

** Tu objavljeni pravilnik je prva polovica IV. dela pravilnika o zaščiti pred zračnimi napadi, čigar druga polovica »Zaščita pred požarom« je bila že objavljena v »Službenem listu« št. 602/94 iz l. 1939. — Op. ur.

pa glede strokovnega izvrševanja gradbenih del in urejanja zaklonišč.

4. Vse ostalo glede te organizacije velja po uredbi o zaščiti pred zračnimi napadi.

5. Ravnanje prebivalstva in vseh upravnih in samoupravnih oblastev ob zračnih napadih je predpisano v I. delu tega pravilnika. Ta del pa se glede nadrobnih priprav v zaresnem primeru dopolnjuje še s posebnimi navodili in nalogi banovinskih in krajevnih odborov glede na posebne razmere posameznih krajin ali krajev.

6. Organizacija izvršilnih del tehnično-gradbene službe v vojnem času je pojasnjena v oddelku pod I. 9. tega pravilnika.

2. Osnovni elementi za določanje jakosti zaklonišč.

1. Načela za gradnjo zaklonišč vsebuje I. del pravilnika. Z danimi sredstvi je treba že v miru zgraditi čim jačja zaklonišča in jih eventualno pozneje, to pa tudi v vojnem času, po pridobljenih izkustvih ojačiti in popraviti.

2. Zaklonišča se delijo po jakosti:

a) v navadna zaklonišča. Ta se grade tako, da zaščitijo pred neposrednim učinkom eksplozije in drobcev eksplodirajočih bomb. K takim zakloniščem spadajo odprti ali pokriti rovi in zaklonišča v kletih zgradb iz slabega gradiva;

b) v srednje močna zaklonišča. Gradijo se tako, da zavarujejo tako pred eksplozijami in drobci kot pod a) kakor tudi pred ruševinami zgradbe, v kateri so;

c) v močna zaklonišča. Ta zaklonišča varujejo tudi pred direktnimi zadetki najmanjših do največjih bomb; zato jih je lahko tudi več vrst in se glede na to izjemoma tudi tako gradijo.

Vsa zaklonišča morajo poleg tega dajati varnost tudi pred bojnimistrupi, kakor je niže razloženo.

3. Zaklonišča za zaščito pred zračnimi napadi morajo imeti površino najmanj 1 m² na vsakih 200 m³ pozidane prostornine. Ta prostornina se izračunava tako, da se površina, ki jo pokriva zgradba, pomnoži z višino od nivoletne ulice do strehe, kolikor za določeno število ljudi ni potrebna večja površina. Nikakor pa ne sme biti višina zaklonišča manjša od 2 m, kubatura za vsako osebo pa ne manjša od 3 m³, če ni v zaklonišču posebne naprave za precejanje zraka; če pa je, zadostuje do 1½ m³ na osebo. Kjer bi se moglo številčno stanje oseb v zaklonišču spreminjati, mora biti vedno pripravljena naprava za precejanje zraka. Za bolniška zaklonišča, kjer ni naprave za precejanje zraka, se priporoča, da bodi kubatura zraka na vsakega bolnika po 3½ do 4 m³.

4. Najvažnejši del zaklonišča je strop. Po njegovi jakosti se določa tudi jakost zidov, ki so pri istih dimenzijah odpornejši od stropa, ker niso izpostavljeni neposrednemu udaru bomb. Poleg tega so zidovi podzemeljskih prostorov čestokrat vsaj z ene strani naslonjeni na zemljo; pa tudi kadar niso tako naslonjeni, jih je lažje ojačiti nego strop. Bočni zidovi se dajo ojačiti z dovolj močno betonsko pločo ali s plastjo kamenja v obliki razprševalca (sl. 1*) ali z vertikalno ojačitvijo (sl. 2.) do zidnega temelja z lomljenim kamnom ali betonom.

* Glede slik gl. pripombo na koncu tega besedila. — Op. ur.

5. Za strop (in tudi za zidove) se jemljejo glede na udarno silo sodobnih bomb naslednje proporcije:

Za velikost bombe		Potrebna plast zemlje srednje trdote	Potrebna debelina zida iz opečnih zidakov in malte	Potrebna debelina zida iz betona 1:7	Potrebna debelina za ojačeni beton 1:4	Potrebni profili železnih nosilcev, povezanih z vijaki ali betonom
		1	2	3	4	5
Male okrog	10 kg	3 m	1'— m	0'50 m	0'30 m	0'20 m
Srednje	50 kg	5 m	2'— m	1'50 m	1'— m	0'50 m
	100 kg	8 m	2'50 m	2'— m	1'20 m	0'80 m
Velike	250 kg	10 m	5'— m	2'30 m	1'50 m	1'— m
	1000 kg	15 m	8'— m	3'— m	2'— m	1'50 m

Razmerja pod 2, 3 in 4 veljajo za solidno delo in material tudi proti najmočnejšim danes znanim eksplozivom.

Razmerje debeline plasti različnega materiala glede na njegovo odpornost proti prodoru bombnih drobcev je razvidno iz slike 3.

Vendar pa zgoraj navedeni podatki ne dajejo popolne gotovosti glede njihove točnosti, ker odpornost istega materiala ni vedno ista. Razlika je n. pr. med vlažno in suho zemljo, med peskom in prodcem. Tudi stopnja vlažnosti teh snovi občutno negativno vpliva na njihovo odpornost. Podoben vpliv imata tudi kakovost in starost betona in ojačenega betona. Vrh tega se trajno preskušajo in proučujejo pa tudi izumljajo vedno močnejši eksplozivi. Zato je zelo koristno, da se stropi močnih zaklonišč ne izdelujejo iz enega, marveč iz mešanega materiala, n. pr. iz betona in železa, to pa progresivno; čim globlje segajo, iz tem močnejšega materiala morajo biti, ne pa obratno. V prvem primeru, t. j. kadar je zaščitni material progresivno vedno močnejši, zadržuje vsak sloj zase proboj bombe po svoji odporni sili, najnižji spodnji sloj pa daje tudi zadnji odločilni odpor. Namen tega je, da zgornje mehkejšje plasti s svojim pritiskom ne bi ojačevale učinka prodrle bombe. To se doseže z izmeritvijo debeline in jakosti zgornjih plasti. Primerna razporeditev takih plasti po vrsti materiala proti bombam s 1000 kg povprečnega sodobnega eksploziva bi bila: 0'20 do 0'30 m zemlje, 0'50 m peska, 0'50 m proda, 1'00 m gramoza, 1'50 m ojačenega betona in v preseku 0'50 m močnih konstruktivno vezanih železnih nosilcev. Pri zamenjani ali obrnjeni razporeditvi teh plasti bi prebite močnejše in težje plasti s svojim pritiskom ojačile učinek prodrle bombe. Razen tega se zgornje močnejše in težje plasti težje popravljajo, ko se razbijejo; v tem primeru ojačujejo s svojo težo učinek bombne eksplozije na spodnje slabejšje plasti. Tako je vedno z zgornjimi zelo težkimi sloji, tako zvanimi razbijači bomb, če ni njihova jakost vedno zanesljiva, da bo povzročila tudi eksplozijo bombe z zavlačilnim vžigalom (sl. 4).

5.* Podobno je tudi z uporabo drugega zaščitnega materiala, kakršen je les vseh vrst ali čisti beton itd., in kadar je tudi ta material pomešan z zgoraj navedenim

* V izvorniku ima ta odstavek, vsekakor po pomoti, zopet št. 5. — Op. ur.

materialom. Načeloma je treba prehajati vedno od snovi, ki so tako glede svoje vrste kakor tudi glede debeline svojih slojev slabše, postopoma k vedno močnejšim snovem in slojem. Tedaj zletijo prebiti in že s tem razrahljani sloji prosto navzgor in v stran, s čimer pospešujejo eksploziranje bombe, spodnji najmočnejši sloji pa morejo, če so dovolj debeli, vzdržati preostalo silo bombe, ki je deloma zmanjšana po odporu zgornjih plasti.

Za zadnji spodnji sloj ni primeren čisti beton, ker se zaradi pretresa odločajo od njega okruški in padajo s spodnje strani v zaklonišče.

6. Po sodobnih najmočnejših eksplozivih pentritu in heksagonu (če bi se ju posrečilo zanesljivo flegmatizirati, posebno pentrit, ki je manj stabilen) v odnosu s trotilom, ki je slabjši, a najzanesljivejši in zato najbolj razširjeni eksploziv, bi se jakost zaklonišč ne povečala sorazmerno s to večjo jakostjo eksploziva, temveč kvečjemu do polovice njegove največje eksplozivne sile. To pa zato, ker so bombe že dosegle največjo velikost glede na rentabilnost za rušenje objektov, proti katerim se uporabljajo. Nadaljnje povečevanje bomb kot najvažnejšega elementa za rušenje ni rentabilno. To se najbolje vidi iz priložene slike 5, ki kaže, da znaša rušilni učinek eksploziva, uporabljenega v kateri koli obliki ali vrsti bomb, kvečjemu četrtino celotne količine eksploziva, učinek ostalih treh četrtin pa ne deluje na objekt, temveč se razvija v stran in navzgor.

Za bombe 1000 kg, napolnjene s pentritom ali heksagonom, bi ustrezala jakost zaklonišč, kakor je navedeno zgoraj pod točko 4., ker sta pentrit in heksagon približno za 50% močnejša od trotila.

7. Za nadstropne zgradbe se debelina slojev nad zaklonišči ojačuje ob upoštevanju odpornosti tudi mednadstropnih konstrukcij samih, in sicer po njih številu, vrsti in jakosti. Tako velja za eno mednadstropno konstrukcijo iz ojačenega betona:

Če je debelina ene betonske plošče mednadstropne konstrukcije	Debelina stropa zaklonišča se more zmanjšati po tabeli pod točko 4. za:		Opomba
0'05 m	0'03 m ojač. betona	0'30 m zem.	Pri večnadstropnih zgradbah je treba ta števila pomnožiti s številom nadstropij
0'10 m	0'08 m „ „	0'80 m „	
0'15 m	0'11 m „ „	1'20 m „	

8. *Normalna* jakost mednadstropne konstrukcije kakor tudi stropne nad suteronom (kletjo) se preračuna tako, da vzdrži koristno breme. Nasprotno pa mora pri zakloniščih proti bombam, ki posredno povzročajo zrušitev zgradbe, jakost stropa vzdržati breme porušene zgradbe, ki znaša:

- 500 kg m² pri enonadstropnih zgradbah,
- 750 kg m² pri dvonadstropnih zgradbah,
- 1000 kg m² pri trinadstropnih zgradbah,
- 1500 kg m² pri štirinadstropnih zgradbah,
- 2000 kg m² pri zgradbah z več ko štirimi nadstropji.

To so približne norme, ki jih je treba glede na kakovost vsake zgradbe prekontrolirati.

9. Dandanes se uporabljata v splošnem dve vrsti letalskih bomb, in sicer: s probojnim učinkom (ali z zavlačilnim vžigalom), ki rabijo za rušenje objektov z neposrednim udarom; in bombe s površinskim učinkom, ki so

opremljene s trenutnim vžigalom. Te poslednje bombe se vžgo takoj pri dotiku predmeta, na katerega padejo. Zelo rušilen učinek imajo na zemeljski površini. Pri bombah s prodornim učinkom je ves okrov masivnejši, posebno pa sprednji del. Zato imajo te bombe manjšo količino eksploziva, približno 30 do 45% skupne teže. Njihov učinek povzročajo tako eksplozivi kakor tudi razpršivši se drobci kovinskega okrova. Pri drugih bombah s površinskim učinkom, t. j. s trenutnim vžigalom, je okrov zelo tanek; te bombe imajo večjo količino (okoli 70% ali več) eksploziva, zato imajo tudi večji površinski učinek.

Približna udarna jakost bomb, napolnjenih s trotilom in potrebna debelina betonske in ojačene betonske plošče na zaklonišču, se vidita iz naslednjih dveh tabel:

Tabela 1.*

Teža bombe v kg	Teža polnila v kg	Sila udara v kg/m	Kinetična energija polnila v kg/m	Polna rušilna energija bombe v kg/m
15	2	47.812	624.000	671.800
50	23	159.350	7.176.000	7.335.350
100	50	318.700	15.600.000	15.918.700
300	170	956.100	53.040.000	53.996.100
500	300	1.593.500	93.600.000	95.193.500
1000	680	3.187.000	212.160.000	215.347.000
1800	900	5.736.500	280.800.000	286.536.500

Tabela 2.*

Teža bombe v kg	Teža polnila v kg	Globina ližaka od udara bombe	Debelina betonskega oboka, zadostnega za odpor proti eksploziji	Debelina betonskega oboka, zadostnega za odpor proti udaru in eksploziji	Debelina ojačene betonske plošče
50	23	0'35	1'30	1'65	1'07
100	50	0'50	1'68	2'18	1'41
300	120	0'75	2'53	3'28	2'13
500	360	0'90	3'06	3'96	2'57
1000	680	0'10	4'02	5'12	3'33

10. Za zaščito proti bombam s prodornim učinkom je treba računati dimenzije zidov in stropa zaklonišča pri večnadstropnih zgradbah po tabelah, navedenih pod 4., 7. in 9. Za zaščito pred bombami s površinskim učinkom — z veliko količino eksploziva — so potrebne stropom zaklonišča dimenzije po tabeli, navedeni v prednji točki 8.

11. Bombe s prodornim učinkom vržejo z mesta eksplozije v zrak veliko količino zemlje ali materiala porušenega objekta, puščajo pa tudi velik mrtvi kot. Zato se pri teh bombah nevarna razdalja učinka povečuje zaradi razpršenih delov okrova in razmetanega kamenja, zemlje ali razrušenega predmeta.

12. Pri bombah, ki učinkujejo takoj pri dotiku, pa ni mrtvega kota; zato je ležeči položaj za žive cilje varnejši v udolbinah v zemlji. Horizontalno rušilni učinek teh bomb je tudi zelo velik, a se hitro zmanjšuje z razdaljo med mestom, kjer bomba eksplodira, in objektom, ki mu je namenjena. Če zaznamujemo z E silo maksimalnega učinka eksploziva, kakršna je na mestu eksplozije, z l pa razdaljo do okolnih objektov, do kamor se energija zrač-

* Po prof. Žitkeviču. Debelina ojačene betonske plošče se more pri solidno in moderno izdelanem ojačenem betonu znatno zmanjšati.

nega pritiska zmanjšuje sorazmerno kvadratu razdalje, moremo jakost učinka na posamezne objekte v različnih razdaljah izraziti z obrazcem:

$$E : El = 1 : \frac{1}{l^2};$$

potemtakem je

$$El = \frac{E}{l^2}.$$

E je pri raznih eksplozivih različen in je v glavnem odvisen od količine plina, ki se razvije v trenutku eksplozije, od hitrosti razpočitve eksploziva (ali njegove brizantnosti) in od količine toplote, ki se razvije v trenutku razpočitve. To je teoretični način izračunavanja jakosti udarne energije za vse vrste eksplozivov. Približno natančni s poskusi dobljeni podatki o zračnem pritisku v kg/m² na posameznih razdaljah pa se vidijo iz tebe tabele:*

Teža eksploziva v kg	Oddaljenost od centra eksplozije v m							
	15	20	40	100	160	500	1000	2000
50	12.500	7.500	2.500					
100	20.000	12.500	4.050					
300	35.000	25.000	10.000					
500	45.000	34.000	13.800	5000				
1000	62.500	50.000	19.700			400	190	120
2000	37.000		25.000		5000			

13. Podatki o jakosti vseh danes znanih eksplozivov so približno tile:

Vrsta eksploziva ali eksplozivne zmesi	Gostota polnila	Specifična prostornina V ₀ O ^o 760 mm	Eksplozijska toplota (H ₃₀ = para)	Eksplozijska temperatura	Hitrost razpočitve m sek	Brizancijska jakost (v milijonih 1.033 Vo)
Črni smodnik . . .	1,2	280	665	2380	400	1,4
Amon-nitrat	1,1	980	350	1230	2500	13
Nitroglicerinski smodnik (48)	1,6	812	1170	3570	3000	55
Nitrocelulozni smodnik (13,5%)	1,3	765	1050	3150	6800	77
Živosrebrni azid	4,2	315	368	4450	5400	128
Tekoči zrak	1,06	631	2266	9400	5600	113
Trotli	1,59	690	1000	2800	6800	86
Pikrinska kislina	1,69	675	1000	3230	7250	107
Nitroglicerini	1,60	716	1485	4250	7400	145
Pentrit	1,7	780	1526	4248	8600	193
80% _{oni} flegmatizirani pentrit	1,72	770	1480	4120	8400	178

14. Vse, kar je v gorenjih točkah razloženo, so osnovni elementi za izračun najvažnejših delov zaklonišča, t. j. stropov in zidov v novih zgradbah, in teh elementov se je treba držati ob izdelavi projektov in načrtov pri gradnji vseh objektov. K temu je treba dodati še ostale elemente, kakor je dalje spodaj razloženo, da se dobe vsestransko ustrezajoča zaklonišča. Vsota izdatkov za izvedbo vseh teh del mora biti med 2% in 3% vrednosti nove zgradbe kakor tudi pri adaptaciji stare.

15. Na določitev jakosti zaklonišča vpliva slednjič tudi vpadni kot bombe v trenutku, ko zadane cilj. Ta vpadni kot pa zavisi od višine in hitrosti letala v tre-

nutku, ko spusti bombo, kakor tudi od teže bombe. Največji je učinek, kadar pada bomba pravokotno na cilj, po čemer so izračunane tudi zgoraj navedene tabele za posamezne dimenzije. Pot iz letala vržene bombe pa po večini nima pravokotne smeri na objekt, zato bomba ne doseže svojega polnega učinka.

Grafično sliko poti bombe kaže slika 6.

Po zgoraj navedenih podatkih je treba izračunati osnovne elemente za preračun jakosti zaklonišča pri novih gradnjah kakor tudi ob ojačevanju v starih zgradbah, upoštevajoč vse ostale odnose, oblike in elemente, v katerih se izdeluje zaklonišče.

16. Glede na vse prej navedeno kakor tudi glede na to, da se z bojnimi strupi napolnjene bombe izdelujejo navadno s tempirnim vžigalom, rušilne bombe pa zelo pogosto z zavlačilnim vžigalom, bi se morale zidati sodobne zgradbe kolikor mogoče na stebrih in z močnejšimi mednadstropnimi betonskimi ploščami. V tem primeru koncentrat strupa do zemlje oslabi, rušilna moč bombe bodisi z zavlačilcem ali brez tega pa se znatno uduši zaradi slabega odpora tankih zidov kakor tudi vrat in oken, ki najprej popustijo in se polomijo, medtem ko stebri še vzdržijo.

3. Izdelava zaklonišč v starih zgradbah.

1. Adaptacije podzemeljskih prostorov (kleti ali su terenov) radi predelave v zaklonišča se morajo izvršiti, če je le mogoče, že v mirnem času. Kolikor ni bilo to opravljeno v mirnem času, je treba poskrbeti, da se to po izdelanem načrtu opravi takoj v začetku vojne ali še prej, brž ko nastopi napetost s sosedi.

2. Te adaptacije so v naslednjem:

a) Prostor ustrezajoče velikosti se uredi tako, da je mogoče ostati v njem dalj časa.

b) Bočne zidove je treba obložiti do potrebne jakosti z novim zidom, pri čemer priporočajo nekateri, da se zvežejo obložni zidovi s starim zidom z železnimi sponami. Na ta način zadostuje, da se ojači 0,75 m debel zid znotraj proti srednjim bombam z 0,30 m debelo betonsko oblogo (sl. 7).

c) Na ta način se lahko nad vrinjeno oblogo in staro betonsko ploščo, če je obstajala, položi ojačena betonska plošča ustrezajoče debeline kot strop zaklonišča, če to dopušča višina.

Če stari strop ni bil iz betona ali ojačenega betona, ga je treba popolnoma odstraniti.

č) Če kljub postavljeni oblogi znaša razpon stropa nad 4 metre v dolžini ali širini, ga je treba skrajšati z vstavitvijo novega pregradnega in obenem podpornega zidu (sl. 7).

d) Na ta način je treba nad kletnimi zaklonišči ojačiti tudi ostale mednadstropne kakor tudi stropne plošče, če se položijo povsod do 15 cm debele betonske plošče. Nove mednadstropne plošče je treba okrepiti na enak način kakor stropno ploščo zaklonišča samega. Pri tem pa je treba imeti na umu, da ima vsak kvadratni meter nove 15 cm debele plošče za posledico naknadno obremenitev zidov za 300 kg. Zato je treba izračunati, ali morejo zidovi to obremenitev prenesti.

Zaradi tega je v vseh zgoraj navedenih primerih treba ojačiti najprej temelj zgradbe toliko, za kolikor se poveča njegova obremenitev.

V starih zgradbah so stropi nadstropij večinoma iz debelih lesenih tramov. Po razponu in ojačitvah, o čemer bo še govora, velja, da so ob takih mednadstropnih kon-

* Po profesorju Zitkeviču.

strukcijah stropi zaklonišča ojačeni kakor s ploščo iz 0'03 m ojačenega betona ali 0'30 m debelo plastjo zemlje.

3. Kolikor potrebna ojačitev ali dograditev zaklonišča nista bili izdelani že v mirnem času, se je treba izgotovitve improviziranih ojačitev lotiti takoj v začetku vojne ali brž ko nastopijo napeti odnosi s sosedi. A tudi tedaj se morajo te improvizirane ojačitve kar le moči približevati mirnodobnim ojačitvam. Take improvizirane ojačitve bi bile v naslednjem:

a) Z železno pločevino in betonom ali z ojačenim betonom ali s kombiniranim ojačenjem stropa z lesenim gradivom in železnimi pregradami ali tračnicami se ojačijo kakor zgoraj stropi in bočni zidovi. Strop in bočni zidovi kleti se ojačijo torej znotraj — od spodaj s tem, da izdelamo z betonom prostor med novim ogrodjem in starimi zidovi oziroma plafonom (sl. 8 do 21).

Taka zaklonišča so posebno pripravna pod zemljo v bližini ali dalje od zelo izpostavljenih zgradb.

b) Plafon bodisi zaklonišča bodisi stropa zgradbe ali pa obeh je treba ojačiti z gredami kvadratnega preseka s stranico 0'10 m. Pri taki ojačitvi se z eno gredo v sredini odpor podvoji, z vžlebljenimi in na koncih podprtimi gredami pa četverji. To podprtje je treba izvršiti s posebno pazljivostjo: grede morajo biti razmaknjene po 1 m, nanje se položijo navzkrižne stropne grede, ki naj bodo med seboj utorjene, a vdolane v bočne zidove in s klini dobro pritrjene na plafon (sl. 10 do 19).

c) Improvizirani pregradni zidovi v obširnih podzemeljskih prostorih se morejo izgotoviti bodisi z zaboji ali sodi, napolnjenimi z zemljo ali peskom in postavljenimi v dve vrsti, da se dobi debelina zidu 70 cm. Lahko se postavijo tudi debele deske v razmaku po 40 cm in napolni vmesni prostor z betonom. Slednjic je mogoče kopati obložene rove pod nivojem kletnih tal, če je klet *dovolj obširna in nizka*, pri čemer pa je treba paziti, da se pod nivojem ne porušijo zidovi — temelj (sl. 22). Če se to delo izvrši s slabjšim materialom in v kratkem času, je treba vendar paziti, da je glede na njegovo važnost kolikor moči solidno.

č) V istem smislu se morejo večji kletni prostori ali v izjemnih primerih tudi oddelki v pritličju tudi brez globljega kopanja razdeliti z močnimi pregradnimi zidovi na več manjših celic, ki ob neposrednem zadetku zelo zmanjšajo izgube, ker lokalizirajo učinek bombe (sl. 22).

d) Ko se izdeluje zaklonišče v prizemlju, je koristno, da se položi, če je to mogoče, na zunanjih zidovih zaklonišča preko močne obloge železnih nosilcev, betona ali gramoza niz gred 0'08 × 0'20 m debeline z naklonom 45° in več. Te zunanje grede se morajo od spodaj še dobro med seboj povezati z drugimi gredami, da tvorijo na ta način poševno ravnino. Pri udaru bombe na tako poševno ravnino bomba največkrat zdrsne, pa je mogoče, da se niti ne razpoči, in njen učinek delovanja nad zakloniščem je izdatno zmanjšan.

Take poševne ravnine se postavljajo okrog nezadostno močnih bočnih zidov zaklonišča (sl. 23 do 28).

4. Tako se urejajo zaklonišča tudi v vseh ostalih zgradbah, kjer ni podzemeljskih prostorov. Če je zgradba večnadstropna, z mednadstropnimi konstrukcijami iz betona ali ojačenega betona, je varnost tem večja tudi v pritličju. Koliko ta znaša, se lahko natančno izračuna po spredaj v odstavku 2. navedenih podatkih po številu nadstropij in debelini mednadstropnih plošč. Na podstavi tega izračuna se določi, kako in koliko je treba ojačiti kateri koli oddelek v pritličju. Podobno je postopati tudi

pri enonadstropnih zgradbah, ko se izbira najpripravnější oddelek, ki se ojači za zaklonišče ali za izgotovitev čimveč manjših celic.

Sibkost bočnih zidov se v tem primeru odpravi ali zmanjša z napravo zaščitnih poševnih oblog, kakor je razloženo spredaj v točki 3. pod d).

5. Betonske ali ojačene betonske plošče v nadstropjih nad zakloniščem ne le da neposredno jačijo obrambne konstrukcije zaklonišča, temveč povzročajo tudi, da bomba s trenutnim vžigalom veliko prej eksplodira, nego dospe do zaklonišča, in s tem močno zmanjšujejo njen udarni in eksplozijski učinek.

6. Iz spredaj razloženega se vidi, da v nadstropjih ne smemo imeti težke železne predmete, kakršni so n. pr. blagajne; če so pa kje v nadstropju, jih je treba najkasneje neposredno pred začetkom vojne odstraniti, ker njihov padeč povečuje rušitve in s tem pomnožuje tudi drugo škodo in izgube.

7. Da se improvizacije v vojnem času kolikor le mogoče omeje, bi bilo treba za tiste adaptacije, ki jih ni mogoče izvršiti v mirnem času in jih je treba odložiti na čas neposredno pred začetkom vojne, pripraviti vsaj natančne načrte in neogibno potrebni material, ki se ne kvari, kakor pesek, opeko, kamenje, prodec, železo, leseno gradivo itd.

8. Vsota izdatkov za izgotovitev zaklonišč za vse prebivalec zgradbe naj pri adaptacijah ne presega 3% vrednosti celotne zgradbe.

9. Kljub vsemu, kar je tu navedeno, pa se je treba spričo tega, kar je v prednjem oddelku 2. o površinskem učinku današnjih najmočnejših bomb povedano, izogibati gradnji zaklonišč v nadzemeljskih prostorih starih zgradb.

10. Pri naknadni napravi zaklonišč pod starimi zgradbami lahko krajevni odbor odredi, naj se v kaki zgradbi napravi večje zaklonišče, nego je potrebno za tisto zgradbo, za katero se zaklonišče dela, če to terjajo javne potrebe. Odobritev za to daje predsednik banovinskega odbora, stroške pa trpi krajevni odbor, ki zahteva povečanje zaklonišča.

4. Tipi in načrti zaklonišč in neogibne potrebščine v njih.

1. Način gradnje in ureditve zaklonišč, kot je to razloženo v oddelku 2. od t. 2. dalje, velja v glavnem za zaklonišča v vseh privatnih zgradbah. Zaklonišča pa se morejo graditi tudi za druge potrebe, kot na primer: za javne namene in potrebe, za potrebe industrije, prometa ali drugih javnih služb v vojnem času, kot kemijske, sanitetne, gasilske službe, spravljanje hrane itd.

2. Lega zaklonišča je najboljša:

a) v kleti, t. j. pod nivojem zemlje;

b) v bližini stopnišča, ki drži skozi vsa nadstropja, toda ne pod stopniščem samim, in

c) če se uporabi za to kletni hodnik, kjer je, kot n. pr. v šolskih poslopih, bolnicah in sploh javnih poslopih. Razlogi za to so: hodnik ima primerno obliko (ozek je in dolg), je relativno majhen cilj za direkten zadetek; glede na to, da gre vzdolž vsega poslopja, so njegovi bočni zidovi varnejši, ker ima prostore za ojačitev z obeh ali pa vsaj z ene strani. Treba je samo, da so vrata v zidovih hodnika čim manjša in da je vedno pripravljen material, da se vse nepotrebne odprtine zadržajo. Naposled, po adaptaciji hodnikov v kleti za zaklonišča večidel še ostanejo dalje drugi prostori, ki so navadno potrebni v vsaki zgradbi za druge namene.

Dolge hodnike je treba pregraditi z zidovi in jih razdeliti v več zaklonišč, med katerimi je treba pustiti vrata za prehod. Tudi ta vrata morajo biti zaprta proti bojnim strupom.

3. Načeloma naj ima tudi najpreprostejše, po načrtu izdelano večje zaklonišče: *predsoba* ali *hodnik*, sobo zaklonišča in iz te neposredni vhod v straniščni del (sl. 30). Od zunaj se nikdar ne vstopa naravnost v zaklonišče, temveč le skozi predsobo ali hodnik. Vsako zaklonišče mora imeti pomožni izhod, ki drži iz zgradbe neposredno na prosto. Ta izhod je lahko tudi skozi okno (jašek) najmanjših dimenzij, toliko da se more človek skozi splaziti. Pred klozetom je urediti po možnosti majhno predsobo. V klozetu naj segajo pregradni zidovi do stropa, sedeži pa naj bodo ločeni. Za vsakih 25 oseb mora biti po en sedež, povsod pa bodi preskrbljeno za razkužitev z natrijevim lugom, ali pa v obliki bolniških sobnih stolic.

4. Zaklonišča imajo po potrebi in namenu, katerima rabijo, lahko tudi znatno večje prostorninske obmere. Ker je zgraditev takih prostorov draga, naj se za njih ureditev izkoristijo predvsem že obstoječi, dovolj solidni podzemeljski prostori, kakršni so predori, podzemeljska skladišča, nato pa tudi kleti v velikih zgradbah, ki jih je mogoče še dovolj lahko preurediti. Podzemlja (posebno v srednjem delu zgradbe) se lahko uporabljajo za zaklonišča samo tedaj, če ni kleti ali če bi bila zgraditev zaklonišča predraga. V tem smislu lahko rabijo kot vzorec zaklonišča za sanitetne potrebe, katera obravnava III. del tega pravilnika.

5. Pri zidanju novih zgradb v mestnih okoliših (rajonih) ali industrijskih podjetij, kjer ni, a bi moralo biti več zaklonišč, se izdajajo gradbene dovolitve le s pogojem, da dobi vsaka taka zgradba zaklonišče ne samo za potrebe osebja, ki stanuje (dela) v tej zgradbi, temveč tudi za druge potrebe, n. pr. za javne potrebe mestnega poglavarstva ali za industrijska podjetja itd. Stroške za to povrne tisti, za čigar račun se zaklonišče poveča in za kolikor se poveča.

6. Ministrstva, kolikor se katerega tiče, barske uprave, mestna poglavarstva in občinske uprave kakor tudi velika podjetja in neposredni sosedi, ki v svojih že dodelanih zgradbah nimajo zaklonišča niti dovoljnih pogojev, da jih zgrade, morajo materialno podpreti privatno iniciativo na privatnem posestvu, da se povečajo ali posebej zgrade prostori za zaklonišča, ki bi obenem rabila tudi za njihove ali za javne potrebe. V mirnem času lastniki lahko uporabljajo ta zaklonišča za svoje potrebe, pri tem pa ne smejo spreminjati ali kvariti njih konstruktivna svojstva.

Odločbe o povečanju zaklonišč v banovinah izdaja predsednik banovinskega odbora, v Beogradu pa predsednik mestnega poglavarstva. Ta odločata tudi o pravičnem povračilu stroškov za povečanje zaklonišča.

7. Kljub težnji, da se tudi javna zaklonišča radi varnosti razdele na manjše dele, pa terja potreba opravljanja službe, da se izdelajo posamezni prostori mnogo večji. Varnost v zaklonišču se mora v takem primeru doseči z jakostjo in solidnostjo izdelave.

8. Vsaka mestna uprava mora imeti posebej izdelane načrte o gradnji zaklonišč za vse javne potrebe in namene in si prizadevati, da se ti načrti v najkrajšem času tudi ostvari.

9. Načeloma naj imajo vsa velika zaklonišča ne glede na namen, za katerega so zgrajena, najneogibnejša zdravila za prvo pomoč, reagenske za nevtralizacijo in dez-

intoksikacijo bojnih strupov, nekoliko termosovih steklenic za topli čaj in kavo in hermetično zavite suhe baterije za žepne električne svetilke kot rezervo razsvetljave. Poleg tega je potrebna tudi neka količina orodja (kopač, lopat) za odstranjevanje ruševin kakor tudi neogibno število klopi za sedenje. Vrh tega mora imeti vsako zaklonišče tudi vode vsaj v eni dobro zaprti posodi. V velikih zakloniščih se lahko namestijo črpalke, se napravijo vodnjaki ali cisterne ali pa se uporablja tudi mestni vodovod, vendar tako, da drži cev od mestnega omrežja do zaklonišča čim globlje pod zemljo in da nima zveze z ostalo vodovodno napeljavo v zgradbi. V zaklonišču se tedaj namesti ena pipa vodovodne cevi, cevi pa naj ne bodo napeljane po notranjosti zaklonišča.

10. Mestne uprave in občinske uprave morajo imeti v razvidu gradnjo in vzdrževanje zaklonišč tudi po vseh privatnih zgradbah in jih nadzirati. Te uprave si morajo prizadevati, da se tudi ta zaklonišča zgradijo v določenem številu let po velikosti in važnosti posameznih zgradb, namenu, kateremu služijo, in številu oseb, ki v njih stanujejo.

V ta namen je treba imeti natanko izdelan načrt za zaklonišča, najprej za občne potrebe: sanitetne, kemijske, gasilne in tehnično-gradbene; nato za potrebe vsake zgradbe, skupine hiš in vseh okolišev (rajonov) celega poseljenega kraja, to pa po vrstah, od navadnih rogov do tehnično in gradbeno najpopolneje napravljenih zaklonišč za ustrezne namene v skladu z gorenjo točko 7.; in slednjič tudi s potrebnim proračunom sredstev kakor tudi do kdaj naj se kaj dovrši.

11. Po spredaj navedenem terjajo načrti za zgraditev zaklonišč delo z razmišljanjem in organizacijskim razumevanjem tako pri izdelavi načrtov za posamezne zgradbe kakor tudi za cele skupine zgradb za razne namene.

Večje zaklonišče za ambulanco ali sanitetno sprejemališče se vidi na slikah 31 do 34.

5. Samostojna zaklonišča.

a) Podzemeljska samostojna zaklonišča in rovi.

1. Razne okoliščine morejo vplivati, da se zaklonišča ne grade v zgradbah ali pod njimi. Na to vplivajo najbolj naslednje okoliščine: velikost in jakost vsake zgradbe, njeni podzemeljski prostori, pogoji za napravo več izhodov iz zgradbe na prosto kakor tudi možnost, da se dajo v bližini zgradbe napraviti samostojna zaklonišča. Pri odločanju, ali naj se napravi zaklonišče v zgradbi ali zunaj nje, je treba položaj vsake zgradbe proučiti posebej.

2. Po majhnih naseljih, posebno pa po vaseh, a tudi na periferiji velikih mest, kjer stoje poslopja po večini narazen, z dvorišči in praznimi prostori, in kjer so zgradbe iz slabjšega materiala, je *naprava zaklonišč v obliki rogov najsmotrnejši, najracionalnejši in najcenejši način zaklanjanja pred zračnimi navadi*. Ta zaklonišča zelo dobro varujejo pred ognjem iz letalskih strojnic, pred razpršenimi drobci bomb in pred kontuzijo, t. j. zračnim pritiskom, ki nastopa pri eksplozijah. Ta zaklonišča varujejo celo pred iperitom, če se *pokrijejo rovi z lahko streho*, pa tudi pred vsemi ostalimi bojnimistrupi, če se ob napadu natakne maska na obraz. Iz teh razlogov mora biti ta način zaklanjanja vobče najbolj razširjen.

Prednost navadnih rogov je tudi v tem, da se dajo, če dopuščata čas in možnost, lahko predelati v globlja zidana zaklonišča.

3. Samostojna zaklonišča so lahko podzemeljska, nadzemeljska ali kombinirana. Podzemeljska so vsekakor najboljša, ker so bočni zidovi v takih zakloniščih najzanesljivejši. Pri nadzemeljskih ali deloma nadzemeljskih deloma podzemeljskih zakloniščih zadaja zavarovanje bočnih zidov posebne težave in se zgolj z napravo zidov potrebne jakosti dá teže doseči, temveč se mora izpopolniti tudi z zaščitnimi mrežami in betonskimi ploščami. V splošnem je prednost samostojnih zaklonišč v tem, da so razmeroma majhna in jih je zato teže videti in zadeti, a lažje maskirati in zavarovati.

4. Najbolje je, da se tudi taka zaklonišča naredijo iz ojačenega betona ali navadnega betona. Lahko jih pa napravljamo tudi iz opeke ali iz lesa; slednjič imajo lahko tudi obliko navadnih rovov, celo brez strehe, kakor je bilo povedano že zgoraj (sl. 35 do 39).

5. Bodi samostojno zaklonišče kakršno koli, če je 8 m in več dolgo, ga je treba izdelati v kljukasti (cikcakasti) obliki ali s traverzami, t. j. s prelomi v pravem kotu, ker se tako zelo zmanjšajo izgube, če udari bomba v zaklonišče samo ali njegov bok (sl. 40 do 43). Dolžina takih zaklonišč naj ne bo večja od 50 m, razdalja drugega od drugega pa ne manjša od 30 m.

6. Kako globoko je treba iti pri gradnji takih zaklonišč pod zemljo, zavisi od tega, kolika bodi jakost strešne konstrukcije, nato od načina izdelave te konstrukcije in od globine talne vode, nad katero je treba prenehati s kopanjem najmanj 0'25 m visoko.

7. Za določanje dimenzij zidov in strešne konstrukcije kakor tudi razpona veljajo podatki, navedeni v tem oddelku pod 2. in 3., učinek bombe po debelini zemeljske plasti nad zakloniščem pa se vidi na slikah 44 in 45.

8. Kar se tiče načrta zaklonišč, je treba poleg njihove splošne kljukaste smeri poskrbeti za dovolj vhodov ali pristopov in izhodov. Pri nepokritih rovih naj se napravi po možnosti na vsaki strani preloma po en pristop. V bočnih straneh rova je zelo koristno izkopati jame ali celice, ki se lahko tudi obzidajo in pokrijejo, ko morejo doseči obmere najmočnejših zidanih zaklonišč. Morebitne izgube od direktnih udarov bombe v taka zaklonišča v obliki rovov so zelo majhne. Prav tako dobra so tudi zaklonišča v obliki pokritih rovov, hodnikov ali galerij, razcepljenih v več krakov, z večjim številom različnih izhodov, znotraj pa z mestoma obzidanimi razširitvami. Podzemeljske rove in nepokrite rove z globino 2 m in več je načeloma treba vselej obložiti. A zaradi obloge in radi lažjega izhoda in čiščenja morajo biti taki rovi širši (1'20 m pri dnu in 2 m pri vrhu), najsi je obloga tudi samo iz prečk in desk ali iz opleta. Sicer zadostuje pri rovih normalne dolžine 1'80 m širina 0'80 m pri dnu in 1'20 m pri vrhu. V teh rovih je treba v času zaklanjanja vedno sedeti.

9. Če je treba spraviti v rov večje število oseb, a ni dovolj prostora, da bi ga bilo mogoče v prelomih podaljšati ali da bi se dalo izdelati več vzporednih rovov, se lahko zlasti v trdi zemlji razširijo rovi na dnu do 1'50 m in tedaj je mogoče sedeti v njih v dveh vrstah.

10. Če je v kaki hiši manjše število oseb, poleg hiše pa večje dvorišče, se lahko izkoplje v razdaljah po 10 m za vsako osebo po ena jama ali luknja s premerom ali stranico kvadrata po 0'80 m in se ji napravi pokrov iz desk ali gostega vejevja.

Taka zaklonišča so celo varnejša od rovov. Treba je samo, da je vsaka jama oddaljena od zgradbe najmanj za višino te zgradbe.

11. Pri izdelavi rovov v kako vzpetino (grič ali breg) se more niz vhodnih galerij spojiti v obliki hodnika, nato pa izdelati zaklonišča na notranji strani hodnika v globini vzpetine ali brega. Tako se doseže večja varnost tudi pred večjimi bombami in zanesljiv izhod, če bi udarile bombe na samo enega izmed izhodov. Taka zaklonišča kakor tudi galerije in vhodne hodnike je treba obložiti (slika 46).

12. Če pri projektiranju odprtega rova je treba poskrbeti za odtok vode z višje strani zemljišča. Razen tega je treba izkopati v rovu bodisi jame bodisi rezervoarje za odtok vode za primer, da bi voda kljub temu vdrla v rov.

13. Če nad zakloniščem ni mogoče dobiti dovolj debelo plast zemlje za zaščito pred srednje velikimi bombami, n. pr. na ravnem zemljišču, kadar je blizu pod površino talna voda, je treba napraviti, kolikor je to mogoče, globlji rov z obzidanim zakloniščem. Nad zaklonišče je položiti najprej ploščo iz ojačenega betona z debelino 0'75 m, na to plast 0'25 m peska, preostalo zemljo pa je izravnati do nivoja zemljišča (sl. 47 in 48).

14. Kakor je bilo že v točki 2. povedano, varujejo nepokriti rovi tudi pred bojnimi strupi, toda v manjši meri. To je odvisno od mesta, kamor je vržen bojni strup ali od koder se začne iz razpoke bombe razvijati. Najučinkovitejše je delovanje strupa, če je to mesto nad rovom samim ali blizu njega in če je tam zemljišče višje ali če prihaja od tam zračni tok. Proti iperitu se je mogoče zavarovati tudi z lažjimi sredstvi: pregrajevanjem in pokrivanjem z deskami in z zemljo, zlasti ilovico ali zgolj z zelo gostim vejevjem in listjem.

Pred ostalimi bojnimi strupi se je mogoče zavarovati v odprtih rovih *samo z maskami, ki jih je nadeti na obraz.*

15. Za napravo vseh zemeljskih del, posebno samostojnih podzemeljskih rovov, je treba mnogo kopanja. Izgotovitev teh del po srednje izvežbanih delavcih je treba računati po tej tabeli:

Način, kako se dela	V kubičnih metrih na osebo in uro		
	v mehki zemlji	v srednje trdi zemlji	v trdi zemlji
Neprekinjeno delo po 4 ure	0'40	0'30	0'20
Počez pogojeno delo (akord)	0'80	0'60	0'40
Intenzivno delo z izme- nami	1'00	0'70	0'50

Po tej tabeli se lahko izračuna potrebni čas za dovršitev rova, ko je znano, da v rovih, pripravljenih za sedenje v dveh vrstah, lahko sedijo na vsak meter 4 osebe in da je treba za to odkopati 3 m³; v rovih, pripravljenih za sedenje v eni vrsti, pa je treba računati na vsak meter 2 osebi, odkop pa je 2'2 m³.

V izdelanem načrtu za izgotovitev zaklonišč vobče se mora natanko vnaprej določiti, kje in v kolikih izmerah je treba izdelati rove že v miru, a kje in kakšne rove je treba izdelati med pripravljenim stanjem in mobilizacijo. Pri tem je imeti na umu, da utegne biti zadnja doba časa zelo kratka in da utegne primanjkovati tudi delovnih moči. Zato se mora že v mirnem času *izkopati na vsakem dvorišču po en rov ustrezajočih di-*

menzij, prav tako pa tudi po mestnih vrtovih in parkih v skladu z odstavkom 5., točko 5.

16. Vse rove je treba oskrbeti z najpotrebnejšim orodjem in materialom za popravilo poškodb.

b) Nadzemeljska samostojna zaklonišča.

1. Nadzemeljska zaklonišča se gradijo, če iz katerega koli vzroka ni mogoče napraviti podzemeljskih, n. pr. največkrat zaradi visokega stanja talne vode, ki jo je treba s sondažo ugotoviti, zaradi skale, če je ni moči izsekati, zaradi nezadostnega prostora poleg druge zgradbe, da bi se ne podkopala itd.

2. Varnost se v takih zakloniščih dosega s temile sredstvi: s kakovostjo materiala, iz katerega se izdelujejo, z ustrežajočimi dimenzijami posameznih delov zaklonišča, posebno vseh nadzemeljskih delov in s pripravo obliko zaklonišča.

3. Samostojna zaklonišča se morajo vselej graditi tako daleč od obstoječih zgradb, da znaša njih razdalja višino najbližje in najvišje obstoječe zgradbe in se tako prepreči zasutje zaklonišča po ruševinah.

4. Pogosto se ni mogoče izogniti temu, da bi se ne izdelala taka nadzemeljska zaklonišča z naslonitvijo na kako zgradbo. V takem primeru je treba vedno ojačiti zid, na katerega naslonimo zaklonišče. Ta ojačitev je v glavnem odvisna od jakosti starega zidu. Načeloma se izdelujejo taka zaklonišča iz ojačenega betona; zato mora biti tudi ojačilo iz tega gradiva. To se napravi navadno na naslednji način: Preko ogrodja iz železne pločevine, obloženega z ojačenim betonom ali v obliki premočrtnega zidu tudi iz ojačenega betona se nameče plast debelejšega prodeca ali se doda tudi še navadnega betona, ali samo peska, ki se nato pritise z lesenim gradivom, gredami ali deskami, a preko vsega tega se položijo železne tračnice v kotu najmanj 45°. Če za to ni železa, temveč kak slabši material, kot n. pr. droben prodec ali pesek ali železna pločevina ali lesene grede (0'08 × 0'20), ki so seveda najslabše, mora biti zunanji naklon strmejši, i. s. 60° in več, notranja podloga pa močnejša, n. pr. iz betona ali prodeca. Tudi tu mora biti izhodna odprtina kot pri navadnih rovih kljukasta (cikcakasta).

Ko udari bomba tudi pri skoraj navpičnem padcu na poševni naklon te močne zunanje strehe zaklonišča, se odbije in pade dalje od zaklonišča in se ji s tem učinek zmanjša. Zato je treba, če ni železnih nosilcev, napolniti okvir ali rešetko iz lesenih gred ali železnih palic s 15 do 25 cm debelim betonom. Tedaj more taka rešetka povzročiti, da se bomba odbije, kakor se to dogaja tudi pri železnih nosilcih in kakor je navedeno v odstavku 3., točki d) (sl. 23 do 28).

5. Če se grade samostojna nadzemeljska zaklonišča oddaljeno od ostalih zgradb na dvorišču ali na katerem koli drugem prostem prostoru, se izdelujejo izključno iz ojačenega betona debeline 1'10 m preko ogrodja iz valovite pločevine in s plastjo prodeca ali peska na vseh straneh, kot je navedeno v prednji točki. Preko peska ali prodeca se dene lahka lesena streha, ki drži pesek ali prodec v obliki stožca, in slednjič se položijo zgoraj železni nosilci v naklonu od 45° do 60° (sl. 49 in 50).

6. Če ni mogoče, da bi se zgradila taka zaklonišča, n. pr. na močvirnem zemljišču, je treba napraviti četudi najslabše nadzemeljsko zaklonišče iz slabšega materiala: iz zemlje, kolikor jo je mogoče izkopati, s podaljšanim prsobranom nad nivojem. Ti prsobrani se izde-

lujejo v tem primeru iz desk, opleta, protja ali butar iz dračja, zabojev, košar, sodov ali katerega koli drugega materiala, na katerega se nameče zemlje, peska ali prodeca iz izkopanega rova ali pa žlindre ali česa podobnega. Ta prsobran mora biti pri vrhu najmanj 0'70 m debel, njegova višina pa mora biti enaka globini pri podzemeljskih rovih; vselej pa mora varovati pred razpršenimi drobci bombe. Morebiti uporabljena žindra se lahko zalije z raztopino cementa v razmerju 150 kg cementa na 1 m³ vode; tedaj žindra zelo dobro drži. Taki rovi varujejo, če niso v lijaku eksplozivno bomba, pred zračnim pritiskom in drobci bombe kakor tudi drugimi predmeti, razpršenimi ob eksploziji.

c) Oklopna in druga specialna zaklonišča.

1. Posamezne osebe so lahko pri takem poslu, da ga ne smejo zapustiti niti v času bombardiranja. Take osebe so n. pr. tiste, ki so pri parnih kotlih, pri električnih in drugih pogonskih centralah, raznih pečeh za taljenje kovin ali na določenih vnanjih stražnih ali opazovalnih poslih itd.

2. Za zaščito posameznih uslužbencev v poslopih, izpostavljenih bombardiranju, kakor tudi za tiste osebe, ki morajo ostati v industrijskih podjetjih, je treba zgraditi nadzemeljska in zidana zaklonišča na kraju, kjer mora tista oseba ostati. Ta zaklonišča morajo imeti take dimenzije, da morejo vzdržati udare od zgoraj in s strani, v skladu s tem, kar je navedeno pod b) oddelka 5. (sl. 49 in 50). — Ker pa zavzemajo taka zidana zaklonišča, najsi tudi so iz ojačenega betona, mnogo prostora, se delajo sedaj zaklonišča te vrste iz čistega železa ali jekla v obliki stožca ali kupole z debelino 8—12 cm po vrsti materiala, posebno če naj vzdržijo udare tudi najmočnejših bomb. Stranske ploskve kupole so naklonjene v ostrem kotu 70° in še več, vrh je prišiljen kakor pri stožcu, podloga pa se izdeluje iz ojačenega betona s premerom 2 m in debelino 4 m. Višina kupole je 1'80 do 2 m, premer pa 1 m. V tako kupolo grede lahko tudi dve do tri osebe (sl. 51). Vhod se izdelava tudi tu tako, da je zavarovan proti neposrednemu potresu, če bi udarila bomba v bližini. To se doseže z zidom iz ojačenega betona v višini 1 do 1'20 m, ki se postavi pred vrata.

3. Če je tako mesto zunaj kakršne koli zgradbe, je treba izdelati zaklonišče v obliki rova 1'20 do 1'50 m globine pod zemljo, toliko, da daje zaklon sedeči osebi, znotraj pa naj ima oblogo in zgoraj morebiti streho, kakor je navedeno v odstavku 5. pod a), točki 14. in pod b), točki 5., tako da more zaklonišče varovati pred razletelimi drobci bombe in drugimi razmetanimi predmeti. Za zavarovanje pred zračnim pritiskom je treba izdelati vhod tudi tukaj v kljukasti obliki, če ni zaklon sam po sebi samo navadna luknja. Taka zaklonišča se izdelujejo najpogosteje za stražnike ob mostovih (sl. 52).

6. Zaklonišča v novih zgradbah in industrijskih podjetjih

a) V novih zgradbah.

1. V novih zgradbah se izdelujejo zaklonišča hkrati z zgradbo samo. Tudi tu je najboljši položaj v kleti in velja tudi v tem pogledu vse, kar je bilo povedano o zakloniščih v obstoječih zgradbah.

2. Zidovi in stropi v teh zakloniščih se izdelujejo najracionalneje iz ojačenega betona. Bolje je, da niso zidovi in stropi zaklonišč v konstruktivni zvezi z zgradbo, tem-

več so docela ločeni, ker tedaj ne trpe po potresu ob eksploziji in po morebitnih ruševinah zgradbe.

3. Pri novih zgradbah je dobro ojačiti zadnji strop ali streho — posebno če ima obliko terase — proti zažigalnim bombam. Kolikor sta streha ali zadnji strop močnejše zavarovana, toliko je vsa zgradba varnejša.

b) V industrijskih podjetjih in za javne potrebe.

1. Pri velikih tovarniških obratih v pritličnih delavnicah je najracionalneje delati prosta zaklonišča na več mestih, če je zunaj tovarne kaj prostega prostora, imeti pa je na umu najpripravnější pristop za delavce iz raznih oddelkov.

2. Če imajo tovarniške zgradbe več nadstropij in so delavci koncentrirani na majhnem prostoru, je najboljša lega zaklonišča v kleti zgradbe ali pa navpično zaklonišče v obliki stolpa (sl. 87).

3. Velika zaklonišča, posebno za javno uporabo, morajo imeti tudi druge oddelke:

- a) prostor za očiščevanje s prhami;
- b) prostor za ambulanco z lekarno za prvo pomoč;
- c) prostor za zdravnika;

morebiti pri še večjih zakloniščih:

- č) prostor za spravljane hrane ali drugih potrebščin;
- d) prostor za poveljnika zaklonišča s telefonsko centralo.

V posameznih zakloniščih največjih dimenzij naj se pripravi poleg ambulance tudi prostor za ležanje huje ranjenih ali poškodovanih z bojnimi strupi.

7. Značilne posameznosti gradbene ureditve zaklonišča.

1. Zaklonišča se gradijo navadno po eno za največ 50 oseb. Bolje je napraviti več manjših zaklonišč kot pa eno veliko. Zato pa so za zgraditev zaklonišč potrebna in splošni gradbeni pogoji odločilnega pomena.

Prvi pogoj za ureditev zaklonišča v kemijskem pogledu je, da je zaklonišče popolnoma neprodušno, v sanitnem ali higienskem pogledu pa, da je takšno, da je mogoče v njem ostati potreben čas brez škode za zdravje.

2. Neprodušnost zaklonišča se doseže s temeljito ureditvijo vseh odprtih na zaklonišču, kakršne so vhodi, eventualno tudi okna in odprtine za čiščenje dimnikov, če jih je kaj, in sistemi za ventilacijo ali dovajanje zraka. S prevleko iz azbesta, debelega lanenega platna (dvonitnika), volnenih snovi ali tanjšega gumija (3–4 mm) — v obliki klinaste vratne pripore — na vseh lesenih spojnih delih se najbolje doseže neprodušnost ali hermetična zapora. Neprodušnost med lesenimi deli (podboji) in zidom se da doseči samo s tem, da se razpori dobro zazi-dajo. Razen tega morajo biti vrata kolikor mogoče daleč od zunanosti: ob dnu stopnišča ali bolje vhodne rampe namesto stopnic ali pa na koncu kakega hodnika, predsobe ali dostopa pod kotom v obliki preloma; dalje morajo biti prevlečena z mokrim ali impregniranim platnom, če niso sicer iz železa, jekla ali specialno predelane-ega lesa, ker so šele tedaj nepropustna za bojne strupe; slednjič se morajo odpirati navzven, če drže na hodnik ali v predsobo, a navznoter, če je izhod zunaj, ker jih tedaj morebitne ruševine zgradbe ne morejo pripre-ti (sl. 54 do 61).

3. Pristopi v zaklonišče morajo biti blizu tistih stopnic, ki drže v vsa nadstropja, da je mogoče iz vseh delov zgradbe kar najhitreje priti v zaklonišče. Toda vhod v zaklonišče ne sme biti neposredno s stopnic, ker je tam pri eksplozijah vedno največji pritisk zraka.

Večje število potrebnih vhodov v zaklonišče utegne povzročati trajen preprih, ki lahko dovaja tudi bojne strupe. Zato je treba vsak vhod speljati posredno preko kakega hodnika, skupnega tudi za več zaklonišč, za več galerij (rovov), da ostanejo po zasutju enega vhoda radi varnosti še drugi. Vendar mora biti v uporabi samo en vhod v zaklonišče in je treba zato njegovo neprodušnost posebno nadzirati.

Na začetku vhodne galerije ali podzemeljskega rova je treba obesiti vedno dobro navlaženo zaveso in jo spodaj pritrditi. Začetni del takega rova je treba razširiti najmanj na 3 m² z ožjo stranjo najmanj 1,50 m, da je mogoče vstopiti in se malo ustaviti tudi z nosili in ranjenci ali poškodovanci na njih. Prva vrata, železna ali jeklena, neprodušna tudi proti bojnimstrupom, se napravljajo v predsobi; v zaklonišču samem pa so lahko tudi slabša — iz lesa, a specialno pripravljene, vendar pa neprodušno zaprla.

4. Vsi vhodi v zaklonišče so vedno njegovi najobčutljivejši deli. Zato je treba hermetičnost tudi na ostalih vhodih in njihovih delih pogosteje kontrolirati, posebno pa kadar nastopi čas za uporabo zaklonišča, kakor tudi po vsakem bombardiranju, da se ugotovi, ali ni neprodušnost zaradi potresa popustila. Zapaženo poškodbo je treba takoj popraviti.

5. Zato je treba imeti tudi v neprodušno zaprtih zakloniščih pri sebi masko, ker utegne nastopiti poškodba od bombardiranja tudi v času bivanja v zaklonišču, ali kadar se zaklonišče ne more popraviti.

6. V starih zaklonih ali zgradbah se je treba prepričati, niso li v zidovih razpoke, ki jih je treba zazidati ali zanesljivo zamašiti.

7. Vrata pri zakloniščih je treba kar najsolidneje izdelati. Po kakovosti zaklonišča se izdelujejo tudi vrata iz jekla, železa ali močnega trdega ali predelanega lesa. Dimenzije vrat se izberejo po velikosti zaklonišča in smejo biti vrata samo te velikosti: 65/180 in 90/180.

8. Če je v mirnem času kaj oken na zakloniščih ali v podzemeljskih prostorih, ki naj se uporabljajo v vjni za zaklonišča, jih je treba zapreti z gibljivimi železnimi oklopnimi pokrovi (jakosti 8–12 cm), ki se odpirajo navzven in jih pokriti z vrečami peska, povezanimi z žico (sl. 58–60). Vsako zaklonišče mora imeti vsaj en izhod, ki mora biti kar najbolj oddaljen od vhoda. Ta izhod drži lahko tudi v sosednje prostore, od koder je mogoče varno priti iz zgradbe.

9. V predsobah zaklonišča je treba napraviti najmočnejša vrata iz jekla ali železa, med sobo in predsobo ali hodnikom pa iz močnega lesa in jih prevleči z vlažnim platnom ali rjuho. Ta dvojna vrata ni da bi morala biti druga proti drugim.

8. Kemijsko-sanitetni ukrepi v zakloniščih.

a) Zunanja sredstva in ukrepi.

1. Od potresa pri eksploziji lahko popuste tudi notranja lesena vrata pred zakloniščem (vstopno celico) in propuste bojne strupe, strupi pa lahko prodro tudi skozi stike ali razpoke. Zato je zelo dobro, da se znotraj preko lesenih vrat obesi zavesa iz platna, pritrdjena z dvema letvama na podboji, spodaj pa se pritisne k tlom z vrečami, napolnjenimi z zemljo. Lahko pa se uporabita zunaj na vratih tudi dve globoko sklopljeni zavesi. V takem primeru pritiska notranjo zaveso na vrata večja gostota zraka pod zemljo, zunanji zavesi pa prižema pritisk plina pri eksploziji in s tem, da so te zaveso vlažne, precej

zadržujejo prodor plina v galerijo ali hodnik. Zavesa iz volnene tkanine je najboljša, ker dolgo drži vlago in je zato volnena tkanina tem primernejša, čim debelejša je. Ti ukrepi se uporabljajo pri posebno močnih in važnih zakloniščih.

2. Poleg te zavese je dobro obesiti na isti način v galeriji ali hodniku še eno zaveso med vrati hodnika (vstopne celice) in vrati zaklonišča, ako je vstopna celica dovolj prostorna, s čimer zmanjšuje prepih in doseže, da bojni strupi ne prodró tako lahko. V celicah za prvo pomoč mora biti razmak med zavesama nekaj večji, da je mogoče tu najprej zadržati ali ustaviti zastrupljence. Tu kakor tudi na hodnikih pred vsemi večjimi zaklonišči je treba vedno imeti po enega reditelja v pripravljenosti. Ta mora biti opremljen razen z masko tudi z zaščitno obleko.

3. Zrak se čisti (ali razkužuje) z brizganjem čim drobnejših kapljic (z razprševanjem), čeprav samo vode, tako da se ovlažijo tudi zavesa prav do podbojev. Tako ovlaženo platno vpija strupene pline, ki so prodrli v vstopno celico ali celo v zaklonišče.

Kot nevtralizirajoča sredstva za razprševanje se uporabljajo zlasti:

a) na bazi alkaličnih polisulfidov (žveplena jetra), na 12 do 15 litrov vode 250 g polisulfida in 50 g kamene sode ali natrijevega karbonata (Solvayeva sol);

b) na bazi natrijevega hiposulfita, na 12 do 15 litrov vode 600 g hiposulfita in 600 g Solvayeve soli. V tem primeru je pustiti, da se raztopina vleže, nato pa čisto tekočino odliti, t. j. dekantirati, ali jo precediti, t. j. filtrirati in nato vlivati v razprševalce (pulverizator).

Obe te dve raztopini ohranita svojo učinkovitost tri tedne do enega meseca.

Za ta namen so uporabljive tudi navadne brizgalne za zatiranje mrčesa, toda le, če so bakrene. Sicer je najuporabnejši aparat razprševalec Vermorel, ki drži 12 do 15 litrov vode.

b) S kako hitrostjo se kvari zrak in razmerje kubature s številom oseb v zakloniščih.

1. Bivanje v zakloniščih je vednočasno — dokler traja bombardiranje. Velika je razlika v potrebni količini kisika za isto osebo ob različnih okoliščinah. Povprečno se računa, da porabi človek, kadar leži, 25 dm³ kisika na uro; kadar sedi, ga porabi v istem času 30 dm³, kadar se navadno giblje, ga potroši 120 do 140 dm³, a kadar teče, porabi v istem času 500 do 600 dm³ kisika. V zakloniščih se vrh tega poraba kisika poveča tudi zaradi nervoznosti, ki jo povzročajo okoliščine same, ob katerih je treba sedeti v zaklonišču v času bombardiranja, kakor tudi zaradi velikega števila različnih oseb na majhnem prostoru. Poleg tega pa mora biti v zakloniščih prostora za vsako osebo. Zato mora biti kubatura za vse osebe v zakloniščih minimalna s potrebnim, tudi minimalnim presežkom za eventualnost, ker je tudi gradnja zaklonišč povečana izdatki samo za primer bombardiranja iz zraka.

2. Na podstavi prej navedenega je treba računati na osebo za čas bivanja v zaklonišču po 3 m³ zraka, ker je v kubičnem metru približno 200 dm³ kisika. A čas bivanja v zaklonišču brez obnavljanja zraka se računa po temle obrazcu: Če je T čas, V kubatura in N število oseb v zaklonišču, je: $T = \frac{V}{N} \times \frac{3}{4}$. Če pomeni V kubične metre, pomeni T število ur.

3. Na kvarjenje zraka vpliva tudi način razsvetljave. Plamen ene sveče porabi na uro pol kubičnega metra kisika, navadna petrolejska svetilka pa toliko kot 4 do 5 sveč. Pri kurjenju v zaklonišču bi se porabilo še več, a zaklonišča se načeloma ne kurijo. Električna razsvetljava je nezanesljiva, ker jo zunaj lahko prekine zadetek bombe, če prihaja vod od zunaj. Razen tega se tok visoke napetosti ne sme niti napeljati v zaklonišče. Zato je najpraktičnejša razsvetljava zaklonišč z električnimi žepnimi svetilkami.

Le v velikih zakloniščih se lahko uredi poseben električni pogon, ker so tu primerni pogoji in ustrezajo tu potrošeni izdatki določenemu namenu.

c) Čiščenje, prezračevanje in obnavljanje zraka v zakloniščih.

1. Po zgoraj navedenem obrazcu v prednjem poglavju pod b) dobljeni čas kaže mejo, ko se nabere v zaklonišču tolikšna količina ogljikovega dvokisa, da postane njegova koncentracija nevarna. Kisik pa traja dalj časa. Kisika je za dvakrat toliko časa kot je izračunano spredaj pod b) in pod 2., in bi šele tedaj bilo treba dovesti nove količine kisika. Zato nastaja potreba, da se ogljikov dvokis absorbira (vpija ali reducira) znatno prej, kot pa je potrebno, da se dovede nova količina kisika.

2. Zrak je mogoče čistiti na tri načine:

a) z dovajanjem čistega zraka s črpanjem od zunaj in odvajanjem nečistega zraka iz zaklonišča z ventilatorjem;

b) s precejanjem (filtriranjem) skvarjenega spodnjega zraka ali

c) s kemijskim regeneriranjem (obnavljanjem) atmosfere v zaklonišču s pridobivanjem kisika iz jeklene steklenice.

3. Od zunaj se more dovajati zrak samo, če se požeje ventilator.

Načeloma ne sme biti nobeno podzemeljsko zaklonišče brez ventilatorja, ker je tako zaklonišče brez ventilatorja neuporabno. Radi kroženja zraka mora imeti vsako podzemeljsko zaklonišče najmanj dva ventilatorja, enega nameščenega pri vrhu 25 cm pod stropom, drugega pa v višini 0'50 do 1'00 m nad tlemi zaklonišča. Tedaj odhaja skozi gornji ventilator izdihani toplejši zrak, ker se dviga navzgor, skozi spodnjega pa prihaja od zunaj čistejši zrak, ki mora naravno vzdrževati enako gostoto zraka. Naprava za ventilator je običajna in je potrebno, da se lahko poganja ne le z elektriko, temveč tudi z roko ali nogo, ker električni vod lahko tudi odpove (sl. 62, 63 in 65). Ventilatorje pa je treba tako urediti, da se hermetično zapirajo in da se tako prepreči zaplinjevanje z bojnimi strupi. Zaradi trajne varnosti je bolje, da so ventilatorji opremljeni s cedili (filtri), kakršni so na maskah, samo mnogo večjih dimenzij, ali pa morejo imeti tudi preprostejša cedila iz rahle, naravno osušene vegetalne zemlje (puhlice), eventualno pomešane z zdrobljenim ogljem. Na ta način se more z ventilatorjem in cedilom, opremljenim z manometrom, vzdrževati stalno višji pritisk 5 milimetrov vodnega stebra, kolikor je potrebno, da se sproži in vzdržuje kroženje zraka, kadar so ventilatorji odprti.

Razen tega štiti vzdrževanje višjega pritiska v zaklonišču zaklonišče tudi pred vdorom strupov, če so ventilatorji odprti, odvodne cevi pa drže dalje skozi cedilo.

4. Začenši pri ventilatorju in v zvezi z njim je treba zunaj zaklonišča tik do zgradbe napeljati za dovajanje

zraka cev, ki je lahko iz pločevine, opeke, betona ali železa (lahko je tudi dimnik, če se ne uporablja). Nad zgradbo je redoma že čistejši zrak, razen v kaki ozki dolini, v sklopu sosednjih višjih objektov ali temu pod. V višini 20 m se računa da ne more biti zastrupljenega zraka v nevarni gostoti. Premer teh cevi in njihova dolžina sta v določenem razmerju, ki se vidi iz naslednje tabele:

Dolžina cevi	Množina dovajanega zraka v litrih na minuto					Za premere cevi v mm
	300	600	1200	2400	5000	
Do 10 m	70	70	70	100	150	
10 do 15 m	70	70	100	125	150	
15 do 20 m	70	70	100	125	200	

5. V zvezi s to cevjo se lahko namesti tudi posebna aparatura z epruvetami, napolnjena z različnimi kemijskimi sestavinami, s katerimi se ugotavlja, katera vrsta bojnih strupov je v zraku, če so bili spuščeni bojni strupi ob bombardiranju iz zraka.

6. V zakloniščih, opremljenih z ventilatorji in od teh dalje s cedili in še dalje s cevmi do zunanjega zraka, je mogoče vzdrževati dovolj svež zrak. S cedilom in manometrom pa se lahko vzdržuje potreben višji pritisk kot jamstvo za varnost pred vdorom bojnih strupov tudi tedaj, če bi se z bombardiranjem porušila zgradba ali bi bile porušene tudi nad zakloniščem nameščene ventilatorske cevi.

Po spredaj navedenih podatkih o porabi kisika kakor tudi o proizvodnji ogljikovega dvokisa (ogljikove kisline) je mogoče, če se opazuje tudi manometer, z odpiranjem in zapiranjem ventilatorja uravnati pravilno obnavljanje zraka v zaklonišču.

7. Za vpijanje ogljikovega dvokisa je treba imeti na uro in na osebo po 140 g kamene sode, t. j. natrijevega hidroksida ali sodovega apna, ki je primernejše, ker se da z njim lažje ravnati. Če se uporablja kamena soda v raztopini, v koncentraciji po 160 g na liter, zadostuje, če je na uro in osebo po četrt litra te raztopine.

8. V isti namen se lahko uporablja tudi ugašeno apno ali navadni apneni belež. Ta je prav dobro razkuževalno sredstvo in izdatno vpija ogljikovo kislino. Zato je še koristnejši, če se z njim pobelijo zidovi zaklonišča, ker razvija ugašeno apno tedaj svoja svojstva z velike površine.

9. Toda na ta način se ne odstranja toplota, ki jo ustvarja v zaprtem prostoru vsaka oseba (70 kalorij na uro in osebo). Prevodnost zidov pa je pod zemljo zelo majhna. Zato se temperatura v zaklonišču naglo dviga.

10. Kot praktične naprave za odstranjevanje nečistega zraka iz zaklonišča v zvezi s kemijskim regeneriranjem se uporabljajo zidni aspiratorji-ventilatorji. Ti sestojijo iz omaric v zidu, v katerih so kovinaste košarice, ki se v primeru potrebe napolnijo s sodo v zrnih. Ali pa se uporabljajo za to posode iz žgane zemlje (lonci), v katerih je soda v raztopini. Kakor je bilo povedano zgoraj, se ogljikov dvokis spaja s sodo že ob samem dotiku.

11. Porabljeni kisik v zaklonišču se nadomešča razen tega tudi z dovajanjem kisika iz steklenic, v katerih je stisnjen, ali pa se proizvaja iz peroksida (tip oksilita).

V kovinskih steklenicah more biti do 7 m³ stisnjene kisika. Na osebo in uro je treba računati po 25 litrov kisika (25 dm³). Izpuščanje plina se uravnava z mano-

metrom, nameščenim na vrhu steklenice. Skrbeti je treba, da se kisik enakomerno porazdeli po vsem zaklonišču, kar se doseže s cevovodom.

12. Oksilit je trdno telo (substancia), iz katerega se po delovanju vode izloča kisik. Na uro in osebo je potrebnih po 150 g oksilita. Za reakcijo se lahko uporabljajo enaki aparati kot za razvijanje acetilena. Preprosteje je, če se uporablja kakršna koli posoda, ki ima na pokrovu dve odprtini. V posodo se dene potrebna količina oksilita. Skozi eno odprtino polagoma prihaja voda, skozi drugo odprtino pa tedaj odhaja kisik. Tiste, ki opravljajo to delo, ščitijo pokrov, da jih ne obrizgajo kapljice sode, ki razjedajo.

13. Važno vprašanje v zakloniščih je odstranjevanje vlage, ki se razvija do tolike množine, da teče po zidovih. To se vrši mehanično — s ploščato plastjo celuloze-bombaža ali kemijsko — s kalcijevim kloridom. Prvo kakor drugo teh sredstev se devlje v zaboj med ventilatorjem in napravo za precejanje, tako da se zunanji zrak, ki se dovaja v zaklonišče, očisti vsake vlage.

Dandanes so posebni aparati za čiščenje zraka, s katerimi se opravljajo vsi prej navedeni postopki mehanično. Taki večji aparati za prečiščevanje zraka se vidijo na slikah 65 do 70; slika 71 kaže obrazec takega aparata, na slikah 72 do 81 pa so prikazani posamezni deli teh aparatov.

Uporaba instalacij tega aparata za posamezne vrste zaklonišč v zgradbah vsake vrste je prikazana na slikah 82 do 91.

Slika 92 kaže ta aparat prenosnega tipa za začasna ali nedovršena zaklonišča z zabojem za spravlanje in prenos. Slika 93 kaže tak aparat, nameščen za prenos v tovornem ali sanitetnem avtomobilu. Manjše take aparate je mogoče prenašati tudi s tovorno živino.

Prípomba: Znane tvrdke, ki izdelujejo vse vrste teh aparatov z vsemi ostalimi tehničnimi, kemijskimi in sanitetnimi potrebščinami v zvezi z bojnimi strupi, so:

- Lica — italijanska.
- Carba — francoska.
- Hema — češka.
- Auer — nemška in
- Dräger — nemška.

Do danes se ni pri nas še nobena tovarna lotila izdelovanja takih aparatov ali njihovih najvažnejših delov, čeprav razen cedila vse ostalo ni nikakšen zamotan posel.

9. Priprave v mirnem času in organizacija tehnične službe v času vojne.

1. Od priprav v miru je odvisno tudi delo v vojni. Celo najslabša organizacija v miru je boljše kot kakršna koli improvizacija v vojni. To velja zlasti za gradbeno-tehnično službo, ki je zelo raznovrstna tako po kakovosti kakor po količini del, in sta zato tako njena priprava v miru kakor tudi organizacija in delo v vojni tesno povezani.

2. Priprava in organizacija gradbeno-tehnične službe v miru se po vrsti del v vojni razvršča na tri dele: a) na dela za odstranjevanje ruševin; b) na dela za obnavljanje najvažnejših porušeni objektov in dovršitev v miru ne dodelanih del; c) na dela gasilske službe.

Dela gasilske službe se zaradi njih važnosti in obsežnosti obravnavajo v naslednjem oddelku pod B tega dela pravilnika.*

* Gl. »Službeni list« št. 602/94 iz l. 1939.

a) Služba odstranjevanja ruševin.

3. Ruševine je treba odstranjevati, da se odstranijo molnje, n. pr.: da se očistijo poti ali ulice, rešujejo za-sute osebe ali prepreči škoda, ki bi mogla nastati zaradi sesutja že narušenih zgradb, ali da se pozneje popravijo navadni poti, železniške proge, mostovi itd. Zato je za odstranjevanje ruševin dobra tudi najpreprostejša delovna moč. Kolikor pa so potrebni strokovnjaki, jih je vzeti izmed tistih, ki so določeni za obnavljanje porušeni-h zgradb.

4. V skladu z uredbo o zaščiti pred zračnimi napadi se jemlje vsa delovna moč, in sicer tudi za odstranjevanje ruševin, iz vrst neuvrščenih obveznikov rezervne vojske izmed ljudi, ki so nehali biti vojaški obvezniki ali so kot nesposobni izven vojaške obveze ali pa so sposobni samo za določena dela, in izmed mladeničev od 18. leta pa do vstopa v vojsko.

5. Vse te obveznike, kolikor se ne vodijo v posebnih seznamih za specialne službe, namreč: za kemijsko službo, za sanitetno službo, za tehnično-gradbeno službo (za obnavljanje porušeni-h zgradb) in za gasilsko službo, je treba voditi v posebnem seznamu za pomožne službe, med katere spada tudi odstranjevanje ruševin.

6. Te seznime sestavlja iz občinskih registrov, iz prijavnih in popisnih knjig občinsko oblastvo — vojaški oddelek, ki deli dalje vse moštvo na edinice, kakor je to navedeno pod točko 7. Vsak obveznik obdrži svoj čin, ki ga je imel v vojski, in se po tem uvrsti na ustrezajoče mesto kot na delovno službo za čas vojne. Od te službe niso oproščeni niti tuji državljani, ki ostanejo v času vojne v naši državi. Formacijski sestav desetine, voda, čete in bataljona z najnujnejšo opremo se vidi iz priloženega pregleda.

7. Po velikosti posameznih krajev in po številu teh obveznikov se porazdelijo ti na desetine, vode, čete in bataljone kot največje delovne edinice v največjih krajih v državi. Ob večjem številu obveznikov za več bataljonov ostane vsak posamezni bataljon samostojen. Vsaka od teh edinic mora imeti svojega starešino. Desetine, vodi, čete in bataljoni kakor tudi njih starešine, zlasti desetni-ki in vodniki, se jemljejo iz zadevnih predelov mesta ali naselja. Vsi obvezniki vrše redoma svoje normalne posle v istih krajih, dokler jih ne pokličejo na delo. Za delo pa se smejo uporabljati v katerem koli predelu mesta po odredbi krajevnega oblastva, pododbora za tehnično-gradbena dela. Za uporabo zunaj mesta izdaja odloke ban zadevne banovine ali uprava mesta Beograda ali ob nujni potrebi komandant divizijske oblasti v krajih zunaj sedeža banskih uprav in armijskih štabov. O vsaki izdani odredbi je treba obvestiti komandanta armijske oblasti, da se pravilneje določi prednost posameznim delom tudi glede na vojaške vaje.

b) Služba obnavljanja porušeni-h objektov.

1. V sodobni vojni je ta služba najtežja in najbolj zamotana v ozadju vojske po vsem državnem ozemlju. Ta težavnost in zamotanost pa je v tehnični raznovrstnosti sodobnih objektov, ki jih imamo po ozemlju vse države, v njihovi raznoličnosti po važnosti namena, ka-teremu služijo, in po njihovi obsežnosti.

2. Najvažnejši sodobni objekti, katerih vzdrževanje se tudi v vojni ne more in ne sme zanemarjati, so predvsem ceste, navadne in železnice s svojimi objekti, zlasti: mostovi, železniškimi postajami in vsemi obstoječimi na-pravami na njih; nato telegrafsko-telefonske linije; elek-

trične centrale, vodovodi in kanalizacije; zelo mnogo in-dustrijskih podjetij, važnih za državno obrambo in ljud-ske potrebe; druge manjše v vojni neogibno potrebne ustanove kot bolnice, laboratoriji, sanitetne postaje itd.

3. Za vse primere in potrebe se ne dajo predpisati natančni formacijski sestavi osebja edinice za obnavljanje vseh skupaj ali večjega števila teh objektov. Skoraj za vsakega teh objektov je potrebna posebna izvedenost ali specialnost za obnovo ob poružitvi in posebna velikost ustreznih edinice. Tako je n. pr. z obnavljanjem vsake tovarniške naprave, električne centrale, vodovoda, kana-lizacije, železniške postaje, mosta, proge itd. Strokovno osebje, izučeno za obnovo katerega koli objekta, pa se more zelo koristno uporabljati kot večja pomožna de-lovna moč tudi pri mnogih drugih objekti-h, kakor je mo-goče uporabljati v potrebnem številu tudi obveznike iz seznamov po prejšnjem oddelku a).

4. Za obnavljanje posameznih objektov po njihovem rednem stanju v miru, po velikosti in važnosti se mora zato uporabljati predvsem neuvrščeno moštvo iz rezervne vojske, nato pa tudi starejše in mlajše moči izven vojaške obveznosti, ki *že delajo v isti ustanovi ali podjetju v vojnem času*. Za to je *pristojen in odgovoren* starešina, ki vodi poškodovano ustanovo ali podjetje. Nato pride prav tako osebje iz ostalih manjših podjetij v bližini ali iz obrtnih delavnic, kakor bi mogli uporabljati tudi osebje po prednji točki 3, kolikor ni to druge potrebnejše in ni že zaposleno. Starešina poškodovane ustanove ali pod-jetja obvesti krajevni odbor in zahteva potrebno pomoč strokovnih in delovnih moči, da more izvršiti popravila.

5. Na ta način se izbira strokovno osebje, vpisuje v seznime in se sestavljajo edinice najmanj do desetine po ustanovah, katerim je predvsem tudi namenjeno. Za sta-rešine teh edinic se jemlje prav tako osebje, ki je opro-ščeno vojaške službe ali je že izven vojaške obveznosti, kakor tudi osebje iz okolnih manjših podjetij, v katerih se ne sestavlja posebna edinica. Vsi ti veljajo za obvez-nike državne obrambe in spadajo glede dela in vseh svojih postopkov pod določbo člena 24. uredbe o zaščiti pred zračnimi napadi, ki ima zakonsko moč. Za starešine tako sestavljenih edinic se jemljejo starešine ustreznih ustanov. V posebnih primerih odločajo predsedniki bano-vinskih odborov, v skrajnem primeru pa državnoobrambni in-spektor.

6. Takih posebnih edinic je lahko v enem mestu to-liko, kolikor je različnih ustanov, specialnih po poslu, ki ga opravljajo, in katerih velikost je tolika, da se dá v njih sestaviti najmanj en vod približno 50 mož (4 do 5 desetini).

7. V te edinice je treba vpisati vse osebe po vrsti zaposlitve mestnega prebivalstva, predvsem kvalificirane delavce, ki dajejo edinici značaj, nato pa tudi uradnike istih industrijskih podjetij in vse osebe iz posameznih obrtnih in trgovinskih delavnic, ki so kvalificirane po določeni tehnični izobrazbi — *iste ali sorodne stroke ali vrste*. Te strokovne tehnične edinice deli po vrstah ali strokah krajevni gradbeno-tehnični pododbor.

8. V te edinice je treba vpisati tudi mojstre ali de-lavce iz bližnjih vasi, ki opravljajo kakršen koli posel mestnega prebivalstva, kakršni so kovači, kolarji itd., v ustreznih edinicah mestnega prebivalstva.

9. Vse pod 7. in 8. navedene osebe opravljajo tudi v vojni svoje redno delo, pri katerem so tudi obvezniki državne obrambe; brž ko se pojavi potreba in so pozvani, pa morajo oditi na določeno zbirališče v svojo edinico.

10. Ostale osebe, razen uradnikov, izven vojaške obveznosti, ki nimajo posebnega tehničnega znanja, se vpisejo in nato tudi pripravljajo za opravljanje kemijske ali sanitetne službe v mestu ali kjer se odredi, v skladu s tem, kar je navedeno v točki 7. pod a).

11. Na ta način ne sme noben sposoben mestni ali krajevni prebivalec, ki ni zaposlen v čisto vojaški službi, ostati, da ne bi bil vpisan v neko edinico, ki jo sestavi mesto ali kraj.

12. Zaposlitev teh ljudi oziroma teh edinic se uravnava na isti način kakor zaposlitev oseb pod točko 7. pod a). Tudi v te edince se smejo vpisovati tudi tuji državljani, če so strokovnjaki, v skladu s tem, kar je navedeno spredaj pod a) v točki 6.

13. Formacijski sestav teh edinic je podoben formacijskemu sestavu in edinicam, označenim spredaj pod a) v točkah 6. in 7. Seznami se vodijo v duplikatu, in sicer pri tehničnem oddelku mestnega poglavarstva ali občinske uprave in pri tistih največjih podjetjih, ki dajejo tudi največje število oseb za edinico in iz katerih so navadno tudi starešina, vodnik ali poveljnik čete (ravnatelj tovarne, šef tehničnega oddelka ali temu podobno).

14. Nadrobnosti izvrševanja tega uravnava tehnični pododbor po točki 8. člena 16. uredbe o zaščiti pred zračnimi napadi.

c) Način sestavljanja edinic tehnične službe.

1. Težko je predpisati natančne formacijske sestave za edince tehnično-gradbene službe, ker jih je predvsem zelo mnogo po vrstah podjetij in se dalje tudi ista ali podobna podjetja zelo razlikujejo tako po velikosti kakor po številu svojih delavcev, pa tudi po njih izobrazbi in sposobnostih.

Zato je mogoče v tem pogledu podati le načelne vidike in približne sestave.

2. Kakor je povedano spredaj pod a) in pod b), se sestavlja strokovno delovno osebje iz ljudi, ki ostanejo v vojni na delu na svojih mestih pri posameznih ustanovah in podjetjih.

3. Vsako podjetje, ki nadaljuje delo in ima dovolj osebja, sestavi edinico tega podjetja, ki ima ime svojega podjetja, n. pr.: »Četa tovarne Rogožarskega« — z navedbo ulice in številke, kjer je tovarna.

4. Najmanjša edinica se more sestaviti pri tisti ustanovi, delavnic, tovarni itd., ki ima deset oseb.

5. Iz ustanov ali delavnic, ki imajo manj ko deset oseb, pridejo te v sestav *najbližje* edince iste ali podobne vrste po odredbi tehničnega pododbora zadevnega mestnega odbora.

6. Ustanove ali podjetja, ki imajo več ko deset oseb, sestavijo večje število desetlin in jih označujejo z zaporednimi števili. Tri do pet desetlin je vod; tri do pet vodov je četa; dve do tri čete so bataljon, ki mora imeti najmanj tri sto ljudi. Podjetja, ki imajo več ko tisoč ljudi, sestavijo večje število bataljonov, vsakega z jakostjo 500 do 1000 ljudi. Vsi bataljoni v enem podjetju ni treba da bi bili enaki, tako tudi ne vodi v četi ali desetine v vodu. Velikost teh je odvisna od kraja in narave zaposlitve.

7. Vsaka edinica se sestavi iz ljudi, ki so si blizu po delu: desetine iz ljudi okrog enega ali nekoliko strojev; vodi iz oddelkov posameznih delavnic ali celih delavnic; podobno se sestavljajo tudi čete in bataljoni. Na

ta način mora biti vsaka teh edinic sposobna, da ob poškodbi popravi in obnovi delo, ki ga redno opravlja, zato se mora tudi strokovno ali tehnično izučiti in izvežbati.

8. Razen splošnih podatkov in seznamov, ki jih ima o svojem osebju vsako podjetje, ni treba sestavljati za ta namen posebne sezname, temveč je treba sestaviti le številčne preglede, kakor je navedeno spredaj pod t. 6. in 7., kolikor ni to niže, v točki 12., določeno drugače.

9. Starešine vseh teh edinic so isti starešine kakor pri rednem delu. V podjetjih z več bataljoni ostane splošno vodstvo in poveljstvo nad vsemi bataljoni v rokah uprave podjetja.

10. Podobno kakor je povedano tukaj pod to točko in pod točko a), se sestavlja tudi vse ostalo osebje izven vseh ustanov in podjetij, ki ostane prosto tudi v času vojne. Iz teh ljudi se sestavljajo edince, kakor je povedano spredaj pod a) v točkah 6. in 7.

11. Po členu 1. zakona o državni brambi in členu 24. uredbe o zaščiti pred zračnimi napadi (z zakonsko močjo) je vse na ta način v seznamu vpisano osebje podrejeno določbam zakona o ustroju vojske in ostalih odredb, ki izhajajo iz tega zakona, in mora biti zato na svojem rednem poslu, od koder se sme uporabljati po potrebi, kakor je povedano spredaj pod a) v točki 7. in pod b) v točki 12.

12. Vsaka ustanova in podjetje pošlje v treh mesecih po objavi tega pravilnika pododboru za tehnično-gradbeno službo preglede, iz katerih je razvidno število samostojnih edinic, ki so v njem sestavljene, z navedbo:

a) števila bataljonov oziroma čet ali vodov ali desetlin po tem, katera največja edinica je pač sestavljena;

b) števila oseb s podatki o njih strokovni izobrazbi, kol n. pr.: inženirjev — strojnih, elektrotehničnih, tehnologov — kemikov itd.; upravnega osebja, samo številčno; delavcev — ključavničarjev, strugarjev, kleparjev, zidarjev itd. po njih stroki ali specialnosti in nestrokovnega osebja samo številčno.

V manjših krajih in za manjša podjetja, pri katerih je oseb po številu do ene čete (200 ljudi), je treba poslati poleg številčnega pregleda tudi poimenski seznam, kakor je povedano tu pod b). V ta seznam je treba vpisati vse osebje po starešinstvu, začenši pri šefu ali ravnatelju podjetja, z izjemo oseb, navedenih pod b) v točki 10.

13. Vse državne ustanove in podjetja kakor tudi podjetja, postavljena na trgovsko osnovo ali povsem neodvisna podjetja ali podjetja, ki pa delajo izključno ali stalno tudi za državo, pošljejo prav tako številčni pregled, kakršnega pošiljajo krajevnemu pododboru za tehnično-gradbeno službo, tudi tistemu državnemu oblastvu, za katero največ opravljajo določene in stalne posle. Državno oblastvo pa, ki prejme take številčne preglede, nadzira, da se vse tovarne ali podjetja, ki zanje delajo, pripravijo tako organizacijsko kakor tudi materialno, da se morejo v najkrajšem času usposobiti in nadaljevati delo, če bi bili v vojnem času poškodovani ali porušeni. Posebno velja to za industrije, potrebne ministrstvu za vojsko.

14. Če je v katerem podjetju zaposleno tudi žensko osebje, se sporoči za to samo skupno število, ki se ne vpiše v sestav nobene edince tehnično-gradbene ali gasilne službe, ki se pa sme uporabljati za posle kemijske in sanitetne službe po določbah II. in III. dela tega pravilnika.

15. Na zgoraj navedeni način ne sme ostati nobena oseba v nobenem podjetju brez določene vloge in dolžnosti za vojne potrebe kakor tudi ne sme nobeno podjetje ostati neprijavljeno.

16. Vsako leto se morajo v mesecu aprilu poslati novi številčni pregledi oziroma sezname po gorenji točki 12., ki nadomeste stare. Če so v začetku vojne v številu osebja kakega podjetja večje spremembe, je treba njegov številčni pregled oziroma seznam zamenjati. Ob manjših spremembah se javljajo samo te spremembe.

17. Pododbori za tehnično-gradbeno službo hranijo te številčne preglede in sezname za morebitno uporabo, če jih je pa veliko število, jih uredijo v obliki registrov.

18. Razen te splošne razvrstitve vsega osebja za notranjo in zunanjo službo se mora po vseh podjetjih izvršiti tudi specialna porazdelitev osebja samo za notranjo, namreč kemijsko in sanitetno službo, kakor predpisujeta to II. in III. del tega pravilnika, in za gasilsko službo, kakor predpisuje to oddelek B. tega IV. dela pravilnika. Tega osebja ni vpisovati v splošne sezname niti ni pošiljati zanje številčne preglede po prednji točki 12., temveč se pošiljajo o njem sezname in pregledi tako, kakor predpisujeta II. in III. del tega pravilnika oziroma oddelek B. tega IV. dela pravilnika.

19. Vse osebje iz splošnih strokovnih seznamov je treba oskrbeti z materialno opremo, kakršna mu je potrebna za večja dela, posebno ob poškodbah podjetja po bombardiranju. V ta namen mora imeti vsako podjetje tudi rezervno orodje in material, posebno zidarskega, kakor tudi drugega po vrsti podjetja. Sem spadajo rezervni strojni deli in material vsake vrste za popraviljanje strojev in ostalega pribora, železniška sredstva, telegrafsko-telefonska; elektrotehnična, vodovodna, kanalizacijske potrebščine za instalacije, zavarovanje rudnikov, rezervni deli za brezžične postaje itd.

Za ta rezervni material in sredstva za obnovo morajo skrbeti zlasti tista podjetja, ki so važna za državno obrambo in katerih obnova je vedno zelo potrebna. Kjer koli bi ne bila mogoča obnova takih podjetij, bo to imelo za posledico, da se razpošlje njegovo osebje za druge vojne potrebe.

20. Razen tega je treba za vse to osebje oskrbeti tudi osebno in skupno zaščito v skladu s tem, kar je v vsem tem delu pravilnika navedeno; za osebje iz kemijskih, sanitetnih in gasilskih delov in edinic pa je treba priskrbeti sredstva, ki jih predpisujeta II. in III. del tega pravilnika oziroma oddelek B. tega IV. dela pravilnika.

Izvrševanja vseh določb po tem oddelku pravilnika se je treba lotiti takoj.

Minister za vojsko in mornarico,
armijski general
Mil. Đ. Nedić s. r.

Opomba: Slike, ki spadajo k besedilu tega pravilnika — IV. del, se iz tehničnih vzrokov niso mogle natisniti v »Službenih novinah«, marveč se objavijo v knjižici, ki se v kratkem natisne in razdeli med vse ustanove in oblasti.

Banove uredbe.

617.

V. No. 5902/12—1939.

Ureditev državnih cest po mestih in trgih, prispevek občin po § 21. zakona o državnih cestah.

Ministrstvo za gradbe je z odločbo z dne 27. X. 1939., št. 49.217, odredilo sledeče:

Licitacije za zgradnjo sodobnega cestišča na državnih cestah skozi mesta se bodo razpisovale v bodoče šele tedaj, ko bo mestna ali trška občina deponirala pri Državni hipotekarni banki denar v višini prispevka, za katerega se je zavezala, kadar mora dotična občina prispevati svoj delež v denarju.

Na državne stroške se bo v obstoječih ulicah zgradilo samo vozišče v širini 6'00 m z obojestranskimi robniki ali robnimi trakovi po tipu, po potrebi pa tudi z izkopom posteljice in z napravo tlaka v navedeni širini.

Ureditev ostale širine ulice kakor tudi eventualne ekspropriacije privatne posesti za regulacijo ulice pade na stroške mesta ali trga.

Kraljevska banska uprava dravske banovine.

V Ljubljani dne 27. novembra 1939.

Po pooblastilu bana,
načelnik tehničnega oddelka:

Ing. Rueh s. r.

618.

Razne objave iz „Službenih novin“.

Številka 185 z dne 16. avgusta 1939.

Z odločbo pomočnika ministra za promet z dne 20. julija 1939. je bil upokojen iz območja železniškega ravnateljstva v Ljubljani Lešnik Anton, prometnik VIII. položajne skupine s 3. periodnim povikom.

Z odločbo generalnega ravnatelja državnih železnic z dne 21. julija 1939. sta bila premeščena na prošnjo Košir Ivan, strojevodja IX. položajne skupine kurilnice Karlovec, v kurilnico Ljubljana in Hertner Jožef, strojevodja IX. položajne skupine kurilnice Gračac, v kurilnico Ljubljana.

Številka 186 z dne 17. avgusta 1939.

Z odločbo ministra za pravosodje z dne 4. avgusta 1939., št. 74.707, so bili postavljeni na prošnjo: za pristava VIII. položajne skupine okrajnega sodišča v Cerknici dr. Votič Edvard, sodniški pripravnik okrožnega sodišča v Ljubljani; za pristava VIII. položajne skupine okrajnega sodišča v Ložu dr. Znidaršič Pavel, sodniški pripravnik okrožnega sodišča v Ljubljani; za pristava VIII. položajne skupine okrajnega sodišča v Radečah Ferjan Karel, sodniški pripravnik okrožnega sodišča v Ljubljani; za pristava VIII. položajne skupine okrožnega sodišča v Mariboru dr. L. a m-

pret Maksimilijan in dr. Schiffrer Živko, sodniška pripravnik istega sodišča; za pristava VIII. položajne skupine apelacijskega sodišča v Ljubljani Fortuna Stanislav, sodniški pripravnik okrožnega sodišča v Mariboru in dr. Capuder Donata, sodniški pripravnik okrožnega sodišča v Ljubljani.

Dovolitev uvažanja. Z odločbo ministrstva za notranje posle z dne 11. avgusta 1939., l. št. 31.184, je dovoljeno uvažati v našo državo in v njej razširjati knjigo »Kakvo e dal blgarin na drugite narodi« od Stilian Cilingirova, izdano v bolgarskem jeziku v Sofiji.

Stevilka 187 z dne 18. avgusta 1939.

Z ukazom kraljevskih namestnikov z dne 29. julija 1939. je bil postavljen na medicinski fakulteti univerze kralja Aleksandra I. v Ljubljani za izrednega profesorja IV. položajne skupine 1 stopnje dr. ing. Klinc Ladislav, docent V. položajne skupine iste fakultete.

Z odločbo ministra za pošto, brzojav in telefon z dne 25. julija 1939. so bili postavljeni za pomožne uradnike IX. položajne skupine: pri pošti, brzojavu in telefonu Ljubljana 1 Glavač Stefan; pri pošti, brzojavu in telefonu Ljubljana 2 Hočevar Kuno in Hrovat Karel, dosedaj uradniški pripravniki.

Stevilka 188 z dne 19. avgusta 1939.

Z ukazom kraljevskih namestnikov z dne 25. julija 1939., l. št. 31.296, je bila postavljena na državnem osrednjem zavodu za ženski domači obrt v Ljubljani za strokovno učiteljico V. položajne skupine Faigel Frančiška, strokovna učiteljica VI. položajne skupine.

Z ukazom kraljevskih namestnikov z dne 25. julija 1939., O. št. 13.586, je bil postavljen dr. Marinčič Ivan, primarij VI. položajne skupine obče drž. bolnišnice v Ljubljani, za šefa oddelka V. položajne skupine pri isti bolnišnici.

Z odločbo ministra za pošto, brzojav in telefon z dne 18. julija 1939. je bil premeščeni po službeni potrebi k pošti, brzojavu in telefonu Murska Sobota Kafu Milan, pomožni uradnik IX. položajne skupine pošte, telegrafa in telefona Cankova.

Z odločbo namestnika ministra za promet z dne 25. julija 1939. so bili postavljeni v območju železniškega ravnateljstva v Ljubljani: za prometna uradnika IX. položajne skupine Radović Vučić in Jovičević Dušan, v X. položajno skupino za pomožna oficiala Groznik Ludvik in Hočevar Ivan; za pomožnega prometnika Dolagan Jožef, za pomožnega vlakovodjo Podboj Martin; za pomožnega poslovodjo Klader Ivan; za pomožnega nadzornika proge Gradišnik Henrik.

Z odločbo generalnega ravnatelja državnih železnic z dne 21. julija 1939. so bili premeščeni: po službeni potrebi: ing. Cerne Viktor, pristav VIII. položajne skupine kurilnice Niš, v železniško delavnico Maribor; Remer Robert, pomožni poslovodja X. položajne skupine železniške delavnice Sarajevo, v železniško delavnico Maribor; na prošnjo: Plemenitaš Franc, oficial VIII. položajne skupine delavnice Niš, v železniško delavnico Maribor.

Stevilka 190 z dne 22. avgusta 1939.

Z ukazom kraljevskih namestnikov z dne 11. julija 1939. so bili premeščeni na prošnjo: Unverdorben Josip, učitelj VI. položajne skupine ljudske šole v Rogaski Slatini, za učitelja iste položajne skupine šole za defektno deco v istem kraju; Cvetko Ivan, učitelj VII. položajne skupine ljudske šole v Mariboru, za učitelja iste položajne skupine šole za defektno deco v istem kraju; Praunseis Sonja, učiteljica VII. položajne skupine ljudske šole v Laškem, za učiteljico iste položajne skupine šole za defektno deco v istem kraju; Ambrožič Angela, učiteljica VII. položajne skupine ljudske šole v Dolnji Lendavi, za učiteljico iste položajne skupine šole za defektno deco v Ljubljani; Cibej Marija, učiteljica VII. položajne skupine ljudske šole v Ljubljani, za učiteljico iste položajne skupine šole za defektno deco v Ljubljani.

Z ukazom kraljevskih namestnikov z dne 15. julija 1939. so bili upokojeni s pravico do pokojnine, ki jim pripada po službenih letih: Nardin Angela, učiteljica VI. položajne skupine z 2. periodnim poviškom v Ljubljani; Cenčič Josip, učitelj V. položajne skupine s 1. periodnim poviškom v Ptuju; Juvančič Olga, učiteljica V. položajne skupine v Mariboru; Trampuž Lucija, učiteljica VI. položajne skupine s 3. periodnim poviškom v Ljubljani; Kramer Jančko, učitelj V. položajne skupine s 1. periodnim poviškom v Celju; Šeme Anton, učitelj V. položajne skupine s 1. periodnim poviškom v Ljubljani; Ambrožič Josip, učitelj V. položajne skupine v Ljubljani; Hrovatin Ema, učiteljica V. položajne skupine v Ljubljani; Kokalj Stefanija, učiteljica V. položajne skupine v Ljubljani; Lipovec Josip, učitelj V. položajne skupine v Ljubljani in Cenčič Julij, učitelj V. položajne skupine v Kamniku.

Z odločbo generalnega ravnatelja državnih železnic z dne 21. julija 1939. so bili premeščeni: po službeni potrebi: Pavlovič Matija, prometni uradnik VIII. položajne skupine postaje Vruci iz območja železniškega ravnateljstva v Sarajevu, v postajo Črnomelj; Jezovšek Frančišek, prometnik VIII. položajne skupine postaje Kamnik, v obči oddelek železniškega ravnateljstva v Ljubljani; Šperl Robert, prometnik VIII. položajne skupine postaje Sava, v nakladišča Fala; Vičič Matija, vlakovodja VIII. položajne skupine postaje Ljubljana, v prometno-komercialni oddelek železniškega ravnateljstva v Ljubljani; Rebec Ivan, strojevodja VIII. položajne skupine kurilnične izpostave Zidani most, v kurilnično izpostavo Sevnica; Lenart Josip, prometni uradnik IX. položajne skupine postaje Hrasnik, v postajo Vrhnika; Zaje Franc, pomožni prometnik X. položajne skupine postaje Rogaska Slatina, v postajo Grosuplje; na prošnjo: Bernik Jožef, prometni uradnik VIII. položajne skupine postaje Grosuplje, v postajo Jesenice; Svare Gvidon, prometnik VIII. položajne skupine postaje Jesenice, v postajo Kočevje; Peršič Bogomir, prometnik VIII. položajne skupine postaje Zalog, v postajo Ljubljana; Pavlin Vinko, nadzornik brzojava VIII. položajne skupine s službenim mestom v Zidanem mostu, za nadzornika brzojava v Mariboru; Djulafič Milo, prometni uradnik IX. položajne skupine postaje Trbovlje, v postajo Velenje.

SLUŽBENI LIST KRALJEVSKE BANSKE UPRAVE DRAVSKE BANOVINE

Priloga k 96. kosu X. letnika z dne 2. decembra 1939.

Razglasi kraljevske banske uprave

V. No. 330/220. 3505—3—1

Razglas o licitaciji.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani razpisuje za parketarska dela v prizidku kirurškega paviljona obč. državne bolnice v Ljubljani.

III. javno pismeno ponudbeno licitacijo na dan 14. decembra 1939, ob 11. uri dopoldne v prostorih tehničnega oddelka v Ljubljani, referata za zdravstvene zavode, Aleksandrova cesta 11.

Pojasnila in ponudbeni pomočki se dobe proti plačilu napravnih stroškov med uradnimi urami pri tem uradu.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na vsoto odobrenega proračuna, ki znaša din 102.254'40.

Nadrobnosti razpisa so razvidne iz razglasa o licitaciji na razglasni deski tehničnega oddelka.

Kralj. banska uprava dravske banovine. V Ljubljani dne 29. novembra 1939.

*

V. No. 323/92. 3482 3—1

Razglas o licitaciji.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani razpisuje za izvršitev mizarjskih del pri upravnem in ambulantskem postopju v Topolšnici.

I. javno pismeno ponudbeno licitacijo na dan 22. decembra 1939, ob 11. uri dop. v sobi št. 38 tehničnega oddelka v Ljubljani. Pojasnila in ponudbeni pomočki se dobe proti plačilu napravnih stroškov med uradnimi urami v sobi št. 13.

Hkrati s ponudbo je predložiti proračun z vpisanimi enotnimi cenami, ki jih vpišejo ponudniki sami v uradno napravljeni proračun, ki znaša dinarjev 133.513'34.

Nadrobnosti razpisa so razvidne iz razglasa na razglasni deski tehničnega oddelka.

Kralj. banska uprava dravske banovine. V Ljubljani dne 15. novembra 1939.

*

V. No. 338/22. 3507—3—1

Razglas o licitaciji.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani razpisuje za dobavo in postavitve parnega kotla v kotlovnici obč. državne bolnice v Ljubljani.

I. javno pismeno ponudbeno licitacijo na dan 22. decembra 1939, ob 11. uri dopoldne v sobi št. 4 tehničnega oddelka v Ljubljani.

Pojasnila in ponudbeni pomočki se dobi proti plačilu takse po tar. post. 42. taksn. zakona med uradnimi urami pri

elektrostrojnem odseku kr. banske uprave v Ljubljani, Stari trg 34.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na vsoto odobrenega proračuna, ki znaša din 305.000'—. Upoštevale se bodo le ponudbe, ki bodo nižje od din 304.238. Predpisana kavecija znaša din 31.000'—.

Nadrobnosti razpisa so razvidne iz razglasa o licitaciji na razglasni deski tehničnega oddelka in sreskih načelstev.

Kralj. banska uprava dravske banovine. V Ljubljani dne 29. novembra 1939.

*

K V-No. 346/220—1939. 3437—3—3

Razglas o licitaciji.

Kraljevska banska uprava dravske banovine v Ljubljani razpisuje za steklarska dela pri gradnji vseučiliške knjižnice v Ljubljani.

III. javno pismeno ponudbeno licitacijo na dan 7. decembra 1939, ob 11. uri dop.

v sobi št. 33 tehničnega oddelka v Ljubljani. Pojasnila in ponudbeni pomočki se dobe proti plačilu takse po tarif. post. 260.a taksnega zakona med uradnimi urami v sobi št. 18 tehničnega oddelka kraljevske banske uprave v Ljubljani.

Ponudbe naj se glase v obliki popusta v odstotkih (tudi z besedami) na vsoto odobrenega proračuna, ki znaša din 238.271'20.

Nadrobnosti razpisa so razvidne iz razglasa o licitaciji na razglasni deski tehničnega oddelka.

Kralj. banska uprava dravske banovine. V Ljubljani dne 20. novembra 1939.

*

III/5 No. 2979/1. 3512

Izkaz

živalskih kužnih bolezni v območju dravske banovine

po stanju dne 23. novembra 1939.

Opomba: Imena sedežev sreskih načelstev (mestnih poglavarstev) so natisnjena z debelejšimi, imena občin pa z navadnimi črkami, kraji s številom zakuzenih dvorcev so navedeni v oklepajih.

Slinavka in parkljevka:

Brežice: Kapele (Zlogonsko 5 dv.).
 Kočevje: Velike Lašče (Mala Slivica 1 dv., Hlebše 1 dv., Velike Lašče 5 dv.).
 Ljubljana: Št. Vid (Vižmarje 1 dv.), Vrhnika (4 dv.).

Maribor-desni breg: Hoče (Razvanje 1 dv.), Limbuš (Pekre 2 dv.), Razvanje (Betnava 1 dv., Sp. Razvanje 1 dv.), Ruše (2 dv.).

Maribor-levi breg: Duplek (Sp. Duplek 1 dv.), Jarenina (Jareninski dol 1 dv., Vukovski vrh 1 dv.), Kamnica (Rošpoh 1 dv.), Pesnica (Na Ranci 1 dv., Dobrenje 4 dv.), Sv. Jurij v Sl. gor. (Sv. Jurij 1 dv.), Sv. Lenart v Sl. gor. (Partinje 1 dv.), Sv. Marjeta o. P. (Dragučova 2 dv., Vosek 10 dv., Vukovje

3 dv.), Št. Ilj v Sl. gor. (Dobrenje 1 dv.), Novo mesto: Hinje (Zvirče 10 dv.), Smihel-Stopiče (Birčna vas 1 dv.).

Ptuj: Cirkovci (Starošinci 3 dv.).
 Radovljica: Dovje-Mojstrana (Mojstrana 1 dv.).

Škofja Loka: Javorje (1 dv.), Poljane (1 dv.), Stara Loka (Zabnica 2 dv.).

Celje-mesto: Celje (1 dv.).

Maribor-mesto: (Mest. klavnica 1 dv.).

Ljubljana-mesto: (Dolenjska c. 1 dv., Poljane 1 dv., Prule 1 dv.).

Steklina:

Krško: Kostanjevica (Sajovce 1 dv.).

Garje konj:

Ljubljana: Tomišelj (Vrbljane 1 dv.).

Maribor-desni breg: Hoče (Razvanje 1 dv.).

Svinjska kuga:

Črnomelj: Metlika (4 dv., Rosalnica 1 dv.).

Dravograd: Kapla (Sp. Kapla 1 dv.), Prevalje (Poljana 1 dv.), Ribnica na Poh. (Hudi kot 1 dv.).

Gornji grad: Mozirje (5 dv.), Šmartno o. P. (Mali vrh 1 dv.).

Konjice: Prihova (Korplje 1 dv.).

Krško: Raka (Sela 1 dv.).

Maribor-desni breg: Sv. Lovrenc n. P. (1 dv.).

Maribor-levi breg: Jarenina (Jareninski vrh 1 dv.).

Ptuj: Sv. Lenart p. Vel. Ned. (Besnica 1 dv., Podgorci 8 dv., Osluševci 2 dv., Stržanci 1 dv.), Sv. Marjeta n. Pt. (Gorišnica 1 dv., Zamužani 1 dv.).

Svinjska rdečica:

Brežice: Čatež (Cerina 1 dv.).

Črnomelj: Vinica (Zuniči 1 dv.).

Logatec: Žiri (Ravne 1 dv.).

Maribor-levi breg: Jarenina (Vukovski dol 1 dv.), Sv. Jakob v Sl. gor. (Jakobski dol 1 dv.), Sv. Rupert (Zg. Voličina 1 dv.).

Kralj. banska uprava dravske banovine. V Ljubljani dne 30. novembra 1939.

Razglasi sodišč in sodnih oblastev

P 111/39—1. 3504

Oklic.

Tožeča stranka: Štritof Alojzij, pos. v Cajnarjih št. 7, ki ga zastopa dr. Tavčar Ante, odvetnik v Čerknici.

Tožena stranka: Ležeča zapuščina po pok. Štritofu Francu, pos. v Cajnarjih št. 7 in 1, na roke postavljenega skrbnika.

Zaradi ugotovitve lastninske pravice in na izdajo za vknjižbo lastninske pravice sposobne listine. Peto din 5.100'—.

Narok za ustno razpravo se je določil na dan 14. decembra 1939, o poli devetih pred tem sodiščem v sobi št. 1, razpravna dvorana.

Ker bivališče tožene stranke ni znano, se postavlja Meden Jože, notarski uradnik v Cerknici, za skrbnika, ki jo bo zastopal na njeno nevarnost in stroške, dokler ne nastopi sama ali ne imenuje pooblaščenca.

Okrajno sodišče v Cerknici, odd. I.,
dne 20. novembra 1939.

*

IV b P 382/39—1.

3489

Oklic.

Tožeča stranka: dr. Kandare Albin, odv. v Ljubljani je vložila proti toženi stranki: Van der Hoeven, legac. tajniku v pok., neznanega bivališča, v roke kuratorja, ki naj ga imenuje sodišče, radi din 100'— s prip. k opr. št. 382/39 tožbo.

I. narok se je določil na 29. decembra 1939, ob 9. uri pred tem sodiščem v sobi št. 38, razpravna dvorana.

Postavlja se za skrbnika g. dr. Drnovšek (s prip.), ki bo zastopal toženo stranko na njeno nevarnost in stroške, dokler se ne oglasi sama ali ne imenuje pooblaščenca.

Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. V.b.,
dne 11. novembra 1939.

*

I 2574/39—13.

3433

Dražbeni oklic.

Dne 11. januarja 1940. ob devetih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 10 dražba nepremičnin zemljiška knjiga Sv. Rozalija vl. št. 23.

Cenilna vrednost: din 103.206'40.

Vrednost pritekline: din 1.665'—.

Najmanjši ponudek: din 68.804'27.

Varščina: din 10.320'64.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Celju, odd. VI.,
dne 18. novembra 1939.

*

I 588/39—9.

3477

Dražbeni oklic.

Dne 10. januarja 1940. ob devetih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 3 dražba nepremičnin zemljiška knjiga k. o. Mačkovec vl. št. 39.

Cenilna vrednost: din 12.096'—.

Vrednost pritekline: din 166'—.

Najmanjši ponudek: din 18.000'—.

Varščina: din 3.010'—.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Kočevju, odd. II.,
dne 24. novembra 1939.

Ad V b I 1148/39—10.

3488

Uradni popravek.

Tus. dražbeni oklic z dne 19. oktobra 1939., objavljen v prilogi k 88. kosu Sl. lista na stran 564 glede dražbe dne 6. decembra 1939. ob 9. uri se popravlja tako, da gre za vl. št. 1015 k. o. Vič, ne pa za vložek št. 1105 iste k. o.

Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. V. b.,
dne 27. novembra 1939.

*

Va I 608/39.

3490

Dražbeni oklic.

Dne 4. januarja 1940. ob devetih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 16 dražba nepremičnin zemljiška knjiga k. o. Rudnik vl. št. 167 in k. o. Karlovsko predmestje vl. št. 826.

Cenilna vrednost: din 487.749'25.

Vrednost pritekline: din 2.380'—.

Najmanjši ponudek: din 325.166'25.

Varščina: din 48.775'—.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. V. a.,
dne 21. novembra 1939.

*

Vb I 1254/39.

3452

Dražbeni oklic.

Dne 10. januarja 1940. ob devetih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 16 dražba nepremičnin zemljiška knjiga k. o. Bizovik vl. št. 355 (hiša, gospodarsko poslopje, vrtna ograja, parc. št. 10/2, vrtna parcela 1033/3).

Cenilna vrednost: din 84.550'—.

Najmanjši ponudek: din 56.366'50.

Varščina: din 8.455'— v gotovini ali vrednostnih papirjih.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Ljubljani, odd. V. b.,
dne 17. novembra 1939.

*

IV I 688/39.

3456

Dražbeni oklic.

Dne 8. januarja 1940. ob devetih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 27 dražba nepremičnin zemljiška knjiga Rače vl. št. 638.

Cenilna vrednost: din 29.778'—.

Vrednost pritekline: din 300'—.

Najmanjši ponudek: din 19.852'—.

Vadij znaša din 2.978'—, ki ga je pred pričetkom dražbe položiti v gotovini.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe,

sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Mariboru
dne 15. novembra 1939.

*

I 1/39—29.

3354

Dražbeni oklic.

Dne 8. januarja 1940. ob devetih bo na mestu samem v Trzišču dražba nepremičnin zemljiška knjiga k. o. Trzišče vl. št. 120 in k. o. Lakenc vl. št. 871.

Cenilna vrednost: din 39.259'—.

Najmanjši ponudek: din 26.172'66.

Vrednost pritekline: din 2.985'—.

Varščina: din 3.925'90.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Mokronogu, odd. II.,
dne 11. novembra 1939.

*

I 1063/39—14.

3478

Dražbeni oklic.

Dne 10. januarja 1940. ob enajstih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 7 javna dražba sledečih nepremičnin: I. skupina: zemljiška knjiga k. o. Sitež vl. št. 71, II. skupina: zemljiška knjiga k. o. Sitež vl. št. 149.

Cenilna vrednost: I. skup. dinarjev 13.935'50; II. skup. din 5.028'90.

Vrednost pritekline: k I. skup. dinarjev 1.000'—.

Najmanjši ponudek: za I. skup. dinarjev 9.295'— in II. skup. din 3.355'—.

Varščina: za I. skup. din 1.395'— in za II. skup. din 505'—.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Ptuj, odd. IV.,
dne 24. novembra 1939.

*

I 371/39—16.

3334

Dražbeni oklic.

Dne 11. januarja 1940. ob devetih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 3 dražba nepremičnin zemljiška knjiga k. o. Donačka gora vl. št. 109 in 171.

Cenilna vrednost: din 50.285'15.

Vrednost pritekline: din 5.730'—.

Varščina: din 5.029'—.

Najmanjši ponudek: din 33.524'—.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati

glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Rogateu
dne 6. novembra 1939.

*

I 188/39—4. 3484

Dražbeni oklic.

Dne 30. decembra 1939. ob devetih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 1 prisilna dražba polovice nepremičnine vl. št. 103 k. o. Podgorje.

Cenilna vrednost: din 22.735'80.

Najmanjši ponudek: din 15.157'20.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče Slovenj Gradec
dne 25. decembra 1939.

*

I 379/39—7. 3441

Dražbeni oklic.

Dne 8. januarja 1940. ob devetih bo pri tem sodišču, soba št. 2, prisilna dražba nepremičnin hiše št. 5 v Podolnici z gospodarskimi poslopji in 16 zemljiškimi parcelami zemljiška knjiga Zaklane vl. št. 45 in 214.

Cenilna vrednost: din 88.640'—.

Najmanjši ponudek: din 59.093'34.

Varščina: din 8.864'—.

Pravice, ki bi ne pripuščale dražbe, je priglasiti sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnin v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Drugače pa se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče na Vrhuiki, odd. II.,
dne 20. novembra 1939.

Konkurzni razglasi

1245. 3503

Konkurzni oklic.

Razglasitev konkurza o imovini občine v Kozjem.

Konkurzni komisar: Grum Josip, staršina okrajnega sodišča v Kozjem.

Upravnik mase: Jelenc Gojmir, advokat v Kozjem.

Prvi zbor upnikov pri okrajnem sodišču v Kozjem dne 12. decembra 1939. ob 9. uri.

Oglasitveni rok do 10. januarja 1940.

Ugotovitveni narok pri imenovanem sodišču dne 25. januarja 1940. ob 9. uri.

Okrožno sodišče v Celju, odd. I.,
dne 28. novembra 1939.

St 2/38—11.

1246. 3491

Potrditev poravnave.

Prisilna poravnava izven konkurza dolžnice Mizarske zadruge, r. z. z. o. z. v Ljubljani, Hrenova 8.

Potrja se prisilna poravnava izven konkurza, sklenjena med dolžnico in njenimi upniki na poravnalnem naroku dne 17. oktobra 1939.

Okrožno sodišče v Ljubljani, odd. III.,
dne 22. novembra 1939.

Por 9/39—40.

*

1247. 3492

Potrditev poravnave.

Potrja se poravnava, sklenjena pri poravnalnem naroku dne 30. oktobra 1939. med Uršičem Francetom, mizar-skim mojstrom v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 85 in njegovimi upniki.

Okrožno sodišče v Ljubljani, odd. III.,
dne 15. novembra 1939.

Por 8/39—47.

Razglasi raznih uradov in oblastev

IV. št. 28.973/1. 3494

Cvelbar Neža, prekršek po čl. 6 uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije.

Razsodba.

Cvelbar Neža, lastnica mlekarne v Komenskega ulici št. 36, je bila s pravnomočno razsodbo uprave policije v Ljubljani IV. št. 28.973/1 z dne 15. novembra 1939. kaznovana zaradi prekrška po čl. 6. min. uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije na 50 din globe oziroma 1 dan zapora in v plačilo stroškov razsodbe.

Uprava policije v Ljubljani
dne 27. novembra 1939.

*

IV. No. 27.078/2. 3509

Grbec Maks, prekršek po čl. 6. min. uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije.

Razsodba.

Grbec Maks, mesarski mojster v Ljubljani, Cesta 29. oktobra št. 10, je bil zaradi prestopka čl. 6. min. uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije s pravnomočno razsodbo uprave policije v Ljubljani IV. št. 27.078/2 z dne 13. novembra 1939. kaznovan na din 250'— globe, oziroma 5 dni zapora ter plačilo stroškov razsodbe.

Uprava policije v Ljubljani
dne 27. novembra 1939.

*

IV. št. 3042/3. 3496

Petrič Rozalija, prekršek po čl. 6. min. uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije.

Razsodba.

Petrič Rozalija, lastnica mlekarne v Ljubljani, Prečna ulica 6, je bila s prav-

nomočno razsodbo uprave policije v Ljubljani IV. št. 3042/3 z dne 14. novembra 1939. zaradi prekrška po čl. 6. min. uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije kaznovana na globo 100 din oziroma 2 dni zapora in v plačilo stroškov razsodbe.

Uprava policije v Ljubljani
dne 27. novembra 1939.

*

IV. št. 22.973/2. 3495

Zilič Bogdan, prekršek po čl. 6. min. uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije.

Razsodba.

Zilič Bogdan, trgovec v Ljubljani, Gosposvetska c. 4, je bil s pravnomočno razsodbo uprave policije v Ljubljani IV. št. 22.973/2 z dne 10. novembra 1939. zaradi prekrška po čl. 6. min. uredbe o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije kaznovan na globo 200 din oziroma 4 dni zapora in v plačilo stroškov razsodbe.

Uprava policije v Ljubljani
dne 25. novembra 1939.

*

St. 3.631. 3519

Razpis.

Občina Koroška Bela, okraj radovljanski, razpisuje pragmatično mesto občinskega pomožnega tajnika.

Solska izobrazba: 8 razredov srednje ali njej enake strokovne šole z zaključnim izpitolom.

Svojeročno pisane in pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po čl. 7. in 8. uredbe o obč. uslužbencih ex 1936, je vložiti v roku 15 dni po objavi tega razpisa v službenem listu pri tej občini.

Uprava občine Koroška Bela
dne 29. novembra 1939.

*

St. 3.790. 3520

Razpis.

Občina Mozirje, okraj gornjegrajski, razpisuje mesto občinskega tajnika. Solska izobrazba: 4 razredi srednje ali njej enake strokovne šole. Varščina din 3000'—.

Pravilno kolkovane prošnje, opremljene z listinami po čl. 7. in 8. uredbe o občinskih uslužbencih, je vložiti v teku enega meseca pri tej občini.

Občina Mozirje
dne 27. novembra 1939.

*

Opr. št. ZP 168/1—1939. 3508
Razpis zdravniškega mesta.

Razpis.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani razpisuje na podstavi sklepa seje predsedstva z dne 9. nov. 1939., točka 925 sej. zap., mesto pogodbenega zdravnika za splošno prakso a) za zdravniški okoliš Žužemberk s sedežem v Žužemberku, b) za zdravniški okoliš Marenberg s sedežem v Marenbergu s pogoji po kolektivni pogodbi s sedanjim honorarjem din 640'—

mesečno na podlagi povprečnega števila članov tega zdravniškega okoliša v zadnjem tromesečju.

Prošilec mora izpolnjevati sledeče pogoje:

1. da je državljan kraljevine Jugoslavije in da zna službeni jezik (potrdilo o državljanstvu);

2. da ima diplomu doktorja vsega zdravilstva in pravico na opravljanje zdravniške prakse v kraljevini Jugoslaviji (diploma ali prepis diplome ter potrdilo zdravniške zbornice o praviči opravljanja zdravniške prakse);

3. da ima telesno, umsko in moralno sposobnost za zdravniško službo v socialnem zavarovanju (zdravniško potrdilo zdravnika splošne prakse in specialista za tuberkulozo, kakor tudi npr. stvarno izpričevalo);

4. da je zadostil vojaškim obveznostim (potrdilo vojaškega oblastva);

5. da ni nad 50 let star (rojstni list);

6. da ni pod skrbstvom ali v konkurzu, da ni v preiskavi zaradi hudodelstva ali pregreška iz koristoljubja ter da ni obsojen na izgubo službe ali častnih pravic, kolikor posledice take razsodbe še trajajo (potrdilo sodišča in državnega tožilstva);

7. da ni bil z razsodbo disciplinskega sodišča obsojen na izgubo službe pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev ali kakega drugega zavoda za socialno zavarovanje ali v državni ali kakih drugi javni službi ali na izgubo penzije, ali da ni bil odpuščen iz pogodbene službe Osrednjega urada za zavarovanje delavcev zaradi prekršitve poslovne ali prometne tajnosti ali tajnosti bolnika, ali zaradi neizpolnjevanja predpisov o opravljanju uradove zdravniške službe (izjava prosilca);

8. da ima najmanj dve leti bolniške prakse v svojstvu uradnika ali volonterja oziroma tri leta zdravniške prakse, prvenstveno ginekološke (potrdilo zdravniške zbornice).

Svojeročno napisanim prošnjam morajo biti priložene razen zgoraj navedenih listin še naslednje:

9. poročni list in potrdila z rojstnimi podatki glede otrok;

10. potrdilo pristojne zdravniške zbornice o stalnih honorarnih zdravniških službah z navedbo delovnega časa ter višine honorarja. Če te službe nasprotujejo predpisom pravilnika Osrednjega urada za zavarovanje delavcev o opravljanju zdravniške honorarne službe in o kumulaciji honorarjev za zdravnike Osrednjega urada za zavarovanje delavcev in njegovih krajevnih organov, mora dati prošilec izjavo, kateri službi se bo odpovedal v primeru izvolitve;

11. če je v javni službi, potrdilo nadrejene oblasti, da sme sprejeti službo pri tuk. uradu.

V primeru izvolitve mora zdravnik stanovati v svojem odrejenem okolišu. Zdravnik bo ordiniral v svoji ordinaciji.

Besedilo kolektivne pogodbe in pravilnika o opravljanju zdravniške honorarne službe in o kumulaciji honorarjev morejo prosilci dobiti na vpogled v zdravniškem oddelku urada, soba št. 351, Miklošičeva cesta 20.

Prošnje morajo prosilci vložiti pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani najkasneje do vključno dne 23. decembra 1939, do 12. ure.

Prekasno vloženi prošnji in s prilogami nepopolno opremljeni urad ne bo upošteval.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev.
V Ljubljani dne 25. novembra 1939.

*

3511

Razpis.

Podpisano Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani razpisuje eno mesto hišnega zdravnika v sanatoriju »Slajmerjev dom«.

Prošnje je vložiti do 12. dec. 1939.

Pogoji so interesentom na razpolago pri TBPD, Ljubljana, Tyrseva cesta št. 5 (palača banke »Slavije«) med uradnimi urami.

Trgovsko bolniško in podporno društvo.
V Ljubljani dne 30. novembra 1939.

Predsednik: E. Gombač s. r.

Tajnik: Lojze Sitar s. r.

Razne objave

3510

Objava.

Podpisani zadrugi je ministristvo za kmetijstvo z odločbo z dne 30. julija 1936., št. 74.066/V, na osnovi uredbe o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez z dne 23. novembra 1934. dovolilo:

1. odlog plačil za 6 let od 30. julija 1936. dalje; odlog velja za njene dolgove, nastale pred 25. oktobrom 1934.;

2. obrestina mera za stare vloge se določa na 2%, računajoč od 25. oktobra 1934. dalje.

Moravčec dne 25. novembra 1939.

Ljudska hranilnica in posojilnica
v Moravčah, r. ž. z n. z.

*

O 1/39—36.

3518

Oklic.

Podpisani sodni poverjenik pozivam vse upnike zapuščine po dne 26. decembra 1938. umrli Strlič Martini, trgovki v Dobračevi št. 7, da prijavijo svoje terjatve pisмено ali ustno na naroku dne 22. decembra 1939. ob 9. uri v moji notarski pisarni.

V nasprotnem primeru bodo izgubili pravico do plačila iz zapuščine, ako bi se ta porabila za plačila pravočasno prijavljenih upnikov, kolikor ne bi imeli zastavne pravice.

V Logatcu dne 29. novembra 1939.

Mrevlje Artur,

javni notar v Logatcu.

3485

Vabilo

na XVI. redni občni zbor društva »Dečji in materinski dom kraljice Marije v Ljubljani«, ki bo

v torek dne 12. decembra 1939, ob 17. uri popoldne v društvenem domu v Ljubljani, Lipičeva ulica št. 6.

Dnevni red:

Poročilo funkcionarjev.

Slučajnosti.

Ljubljana dne 24. novembra 1939.

Ivanka Leskovčeva,
predsednica.

*

3480 2—2

Poziv upnikom.

Kmetiska hranilnica in posojilnica v Radulji, r. ž. z n. z. je prešla v likvidacijo. Upniki se pozivajo, da prijavijo svoje terjatve zadrugi oziroma likvidatorju na naslov: Šifrar Andrej, revizor pri Zvezi slovenskih zadrug v Ljubljani, Pražakova ul. 11.

Likvidator.

*

3483

Objava.

Izgubil sem orožni list za nošenje lovske puške in revolverja št. 11045/2 z dne 9. IX. 1937., izdan od sreskega načelstva Maribor-levi breg in ga proglašam za neveljavnega.

Gaube Emanuel s. r.,
Spičnik-Svečina.

*

3493

Objava.

Izgubila sem delavsko knjižico na ime: Anica Kavalaj, izdano od občine Konjice in jo proglašam za neveljavno.

Kavalaj Anica s. r.,
Celje, Kralja Petra 29/III.

*

3516

Objava.

Izgubil sem orožni list, izdan od sreskega načelstva Maribor-desni breg dne 6. februarja 1929. pod reg. št. 573, in ga proglašam za neveljavnega.

Lašič Josip s. r.,
Razvanje 54.

*

3497

Objava.

Izgubil sem duplikat indeksa medicinske fakultete univerze v Ljubljani in ga proglašam za neveljavnega.

Lusehützky Dušan s. r.

*

3506

Objava.

Izgubil sem odpustnico drž. osnovne šole na Viču pri Ljubljani na ime: Pecko Rok iz Verač, srez Kozje. Proglašam jo za neveljavno.

Pecko Rok s. r.